

T.C
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

FARKLI ETNİK KÖKENDEN GELEN BİREYLERİN
EVLİLİK UYUMLARININ ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK
ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Zeynep TABAKCI

İstanbul, 2019

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

FARKLI ETNİK KÖKENDEN GELEN BİREYLERİN
EVLİLİK UYUMLARININ ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK
ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Zeynep TABAKCI
100050980

Danışman: Doç. Dr. Hanifi PARLAR

İstanbul, 2019

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans programı öğrencisi Zeynep Tabakcı'nın
Farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının
Gesitli demografik özelliklere göre incelenmesi başlıklı tez çalışması,

Enstitümüz Yönetim Kurulu 08.01.2019 tarih ve 2019 / 488 / 21 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından
oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

UNVANI, ADI SOYADI

İMZA

TEZ DANIŞMANI

Doc. Dr. Hanifi Parlak

JÜRİ ÜYESİ

Doc. Dr. Cihad Demirli

JÜRİ ÜYESİ

Doc. Dr. A. Faruk Levent

(*) Yüksek lisans tez savunma jürileri en az biri kurum dışından olmak üzere danışman dahil en az üç öğretim üyesinden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda eş danışman jüri üyesi olamaz. Eş tez danışmanının jüri üyesi olması durumunda asıl jüri beş üyeden oluşur.

ETİK KURALLARA UYGUNLUK

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamiyle uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

TEŞEKKÜR METNİ

Araştırmanın oluşum süreci dahil her anında desteğini ve emeğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Hanifi PARLAR'a katkılarından dolayı Őukranlarımı sunuyorum.

Tüm hayatım boyunca beni her koşulda destekleyen ve yanımda olduğunu hissettiren anneme, ablama, abilerime ve hayatımda çok özel bir yeri olan Arif TABAKCI'ya çok teşekkür ederim.

Verilerin toplanmasında çok büyük emeği olan değerli katılımcılara, araştırma boyunca bana sabır gösteren ve cesaretlendiren arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ocak, 2019

Zeynep TABAKCI

FARKLI ETNİK KÖKENDEN GELEN BİREYLERİN EVLİLİK UYUMLARININ ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

ÖZET

Ülkemizin çok kültürlü bir yapıda olduğunu göz önünde bulundurursak yapılan birçok evlilikte farklı etnik kökenli bireylerin bir araya geldiğini görmekteyiz. Bu araştırmanın temel amacı, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının çeşitli demografik özelliklerden ne düzeyde etkilendiğini araştırmaktır. Araştırmanın çalışma örneklemini, Marmara Bölgesinde ikamet eden, farklı etnik kökenlerden gelen evli bireyler arasından, seçkisiz seçim yöntemi ile belirlenen 178’i kadın 125’i erkek 303 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından literatür taraması ve uzman görüşü alınarak oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve Locke ve Wallace (1959) tarafından evliliğin niteliğini ölçmek amacıyla en temel ve ayırt edici olduğu düşünülen sorulardan oluşturulmuş geçerlilik ve güvenilirliği olan “Evlilikte Uyum Ölçeği” kullanılarak oluşturulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde SPSS 25 paket programında betimsel çözümlenmeler yapılmıştır. Öncelikle uygulanan ölçekten elde edilen veriler üzerinde güvenilirlik testleri yapılmış, demografik özellikler ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla da tanımlayıcı çözümlenmeler (frekans, yüzde, anlamlılık) ile korelasyon çözümlenmesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumları çeşitli demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir. Sonuç olarak, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumları olumlu olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Etnik Köken, Evlilik Uyumu

THE ANALYSIS ON MARITAL ADJUSTMENT OF MARRIED PEOPLE FROM DIFFERENT ETHNICITIES IN TERMS OF VARIOUS DEMOGRAPHIC QUALITIES

ABSTRACT

Regarding Turkey's multicultural structure, we can see that in many marriages individuals from different ethnicities come together. The primary purpose of this research is to explore how much the marital adjustment of married people from different ethnicities is being influenced by various demographic qualities. The sample of the research is random sample and comprises of 303 people (178 women, 125 men) who are married with different ethnicities and resides in Marmara region. Data of the research are acquired with "Individual Information Form" which is created by the researcher and expert opinions. In addition, "Marital Adjustment Test" which is composed by Locke and Wallace (1959) with the aim of evaluating quality of marriage and is thought to have the most fundamental and distinctive questions and also which has validity and reliability is used. With the data acquired by participants, descriptive analysis is carried out through SPSS 25 programme. Firstly, the reliability test is done on data acquired by applied scale. Then, with the aim of identifying the relationship between demographic qualities and marital adjustment, correlation analysis is carried out with definitive analysis (frequency, percentage, relevance). According to findings acquired by consequences of the research, marital adjustments of marriages among different ethnicities varies in terms of demographic qualities. As a conclusion, it can be stated that there is a marital adjustment of individuals from different ethnicities.

Keywords: Marriage, Ethnicity, Marital adjustment

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
1. EVLİLİK	2
1.1. Evliliğin Tanımı	2
1.2. Evliliğin Tarihiçesi	5
1.3. Türk Toplumunda Evlilik.....	7
1.4. Evlilik Uyumu	10
1.4.1. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler	12
2. ETNİK KÖKEN	15
2.1. Etnik Köken Ve Evlilik Uyumu İlişkisi	17
3. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR	19
4. YÖNTEM	23
4.1. Araştırmanın Amacı	23
4.2. Araştırmanın Problemleri.....	23
4.3. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi	24
4.4. Araştırmanın Hipotezleri.....	24
4.5. Evren ve Örneklem.....	24
4.6. Veri Toplama Araçları	25
4.7. Verilerin Toplanması ve Kayıt Altına Alınması	26
4.8. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	26

5. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	28
5.1. Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular	28
5.2. Genel Evlilik Uyumuna İlişkin Bulgular	35
5.3. Yüksek ve Düşük Evlilik Uyumunu ile Kişisel Özellikler Arasındaki Etkileşim....	43
6. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER.....	47
KAYNAKÇA	57
EKLER.....	67

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Cinsiyet Dağılımı	28
Tablo 2. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Yaşlarına Göre Dağılımı	29
Tablo 3. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	29
Tablo 4. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Yaşadıkları Yere Göre Dağılımı	30
Tablo 5. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Etnik Kökene Göre Dağılımı	30
Tablo 6. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Evlenme Biçimine Göre Dağılımı.....	31
Tablo 7. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Flört Süresine Göre Dağılımı	31
Tablo 8. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.....	32
Tablo 9. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Evlenme Yaşına Göre Dağılımı	32
Tablo 10. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Evlilik Süresine Göre Dağılımı.....	33
Tablo 11. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Evde Birlikte Yaşanılan Kişilere Göre Dağılımı.....	34
Tablo 12. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Ailelerle Görüşme Sıklığına Göre Dağılımı.....	34
Tablo 13. Evlilik Uyumu Ölçeğinin Alt Ölçekleri İle Katılımcıların Kişisel Özellikleri Arasındaki İlişki	36
Tablo 14. Evlilik Uyumu İle Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Alt Boyutları Arasındaki İlişki	38
Tablo 15. Uyum Düzeyi Yüksek Ve Düşük Olan Katılımcıların Uyum Puanı Ortalamaları.....	44

GİRİŞ

Tarihsel süreç boyunca insanlar içgüdüsel olarak bir topluluğun parçası olma ihtiyacı hissetmişlerdir. İnsan sosyolojik ve psikolojik yapısından ötürü öncelikle kendi neslinin devamını sürdürmeyi istemektedir. Bu yüzden aile toplumlar için kaçınılmaz bir oluşumdur. Bireyin paylaşma, sevme, sevilme, üreme, iletişim kurma gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılama için ailenin varlığı önemlidir.

Toplumun küçük birimlerini oluşturan aileler evlilik kurumuyla desteklenir. Farklı motivasyonlarla bir araya gelen bireylerin evliliklerindeki uyum, toplumun huzur ve düzeninde önemli bir rol oynarken toplumsal yapıya da zenginlik katar. Her toplum kendine özgü kültürel değerlere sahiptir. Farklı kültürel değerlere sahip bireylerin evliliklerinde zorluklar olsa da çeşitlilik artar.

Yapılan araştırma farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarını demografik özellikleri üzerinden ölçme amaçlı uygulanmıştır. Farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumları çeşitli demografik özelliklere göre farklılaşmaktadır hipotezi üzerinde durulmuş, evli bireylerin anlaşma ve ilişki tarzları üzerinde etnik kökenlerinin ve kişisel özelliklerinin etkisi araştırılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümüne baktığımızda, evlilik kavramına değinilmiş ve kavramsal çerçevede evlilik kavramının tanımı, tarihsel gelişimi, Türk toplumunda evlilik ve evlilik uyumu başlıkları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, etnik köken olgusunun tanımı ve evlilik uyumu ile arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Literatürden konuyla ilgili yapılan araştırmalardan örnekler verilmiştir.

Son bölümde ise, yapılan çalışma hakkında bilgilendirmeler ve verilerin analizi ile beraber ortaya çıkan bulgular değerlendirilerek hipotez ve sorulara yanıtlar aranmıştır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarla karşılaştırmalar yapılmış ve öneriler oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular “Farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının olumlu yönde olduğu” ana hipotezimizi onaylar niteliktedir. Sonuç olarak, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumları anlamlı düzeyde farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmıştır.

1. EVLİLİK

1.1. Evliliğin Tanımı

Evlilik olgusu farklı tanım ve içeriklere sahip olmasına karşılık günümüzde hala geçerliliğini koruyan en önemli toplumsal kurumlardan biridir. Evlilik kurumu toplumun en küçük temeli kabul edilen ailenin oluşturulması için bir kadın ile bir erkeğin yaşamlarını yasal olarak birleştirmelerini ifade eder (Kirman, 2005; Akt. Güngör, 2016).

Sosyal bir kurum olan evlilik, çiftlerin kendilerini tanımladıkları ve ortama uyum sağlamaya çalıştıkları bir süreçtir. Larson ve Holman (1994)'a göre evlilik, ailenin temelini oluşturan, bireylerin gelecek nesillerinin devamını sağlayan, insanlığın oluşturduğu en önemli yapıtaşdır. Giddens (2012) ise evliliği, iki yetişkin insanın toplumca tanınan ve onaylanan cinsel birlikteliği olarak tanımlar.

Evlilik kavramı kültürel bağlamda toplumdan topluma değişkenlik gösterse bile benimseniş ve resmiyet açısından kabul görmede benzerlik taşır (Tarhan, 2006). Geçmişten beri süregelen evlilik birliği, her toplumda vazgeçilmez bir olgu olmuştur.

Geçtan (2014) evlilikleri geleneksel ve çağdaş olarak iki şekilde sınıflandırmaktadır. Geleneksel evlilikler, görücü usulünün yaygın olduğu daha çok ailenin kişiler üzerinde belirleyici olduğu sınıftır. Çağdaş evlilikler ise geleneksel değerlerin daha az etkili olduğu modern toplumlarda daha çok rastlanan evlilik türüdür. Çiftler kendileri tanışıp flört edip evlilik kararı alırlar. Ailenin daha az belirleyici olduğu görülmektedir.

Sezen (2005)'in yaptığı çalışmaya göre ülkemizde tespit edilebilen 33 çeşit evlenme biçimi olduğu görülmüştür. Bunlardan bazıları görücü usulü ile evlenme, kız kaçırma, başlık parası karşılığında evlenme, oturak alma evliliği, öç alma karşılığı evlenme, çok eşli evlilik, anlaşmalı evlilik, hileli evlilik, rastlantı evliliği, ilan yoluyla eş seçme (evlenme), tercihli evlilik, yabancı ile evlilik, farklı mezhep evliliği, metres edinme evliliği, dış güveyi evliliği, dul evliliği, tanışıp anlaşarak evlenme, televizyon evliliğidir.

Zaman içerisinde birçok yapının değişime uğradığı gibi toplumsal yaşamdaki değişimlerden evlilikler de etkilenmiştir. Değişen evlilikler sosyal ve ekonomik açılardan değerlendirilerek şu başlıklar altında sınıflandırılmıştır.

- Oturulan yere göre evlilikler
  1. Matrilokal evlilik: Erkeğin kadının ailesinin evinde oturması
  2. Patrilokal evlilik: Kadının erkeğin evinde oturması
  3. Neolokal evlilik: Çiftlerin kendi evlerini kurmaları
- Eş sayısına göre evlilikler
  1. Monogami: Tek eşle evlilik
  2. Poligami: Birden fazla eşle evlilik
- Eşin seçildiği gruba göre evlilikler
  1. Endogami (iç evlilik): Aile arası yapılan evlilik
  2. Ekzogami (dış evlilik): Aile dışından yapılan evlilik (Bağlı ve Sever, 2005).
- Otorite ilişkilerine göre evlilikler
  1. Patriyarki (Ataerkil): Erkeğin üstün ve otoriter olduğu evlilikler
  2. Matriyarki (Anaerkil): Kadının üstün ve otoriter olduğu evlilikler (Özkalp, 2011).
- Soy ve şecere ilişkilerine göre evlilikler
  1. Patriliniyal: Miras durumunda baba tarafının üstün olması
  2. Matriliniyal: Miras durumunda anne tarafının üstün olması
  3. Bilateral: Miras konusunda her iki tarafından aynı eşit şartlara sahip olması (Aksan, 2014).

Toplumsal yapılara göre değişiklik gösteren ve şekillenen evlilik kavramı üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Bu bağlamda Boran (2003)'a göre evliliklerde üç temel motivasyon vardır. Bunlardan birincisi biyolojik motivasyon; çiftlerin nesillerini devam ettirme ve ilişkinin hazzını koruma üzerinedir. İkincisi psikolojik motivasyon sevmeye, sevilme beğenilme gibi daha çok psikolojik ihtiyaçlar olarak görülebilir. Üçüncüsü ise sosyal motivasyon; toplum beklentilerine, toplumun değer yargılarına ve kurallarına uygun yaşamının sonucunda kazanılan saygınlık ve hazla alakalıdır. Evlilikleri bu motivasyonlar beslemektedir.

Bir başka tanımda ise Sungur (2009) evliliği farklı geçmişleri, beklentileri ve ihtiyaçları olan iki ayrı insanın uyumlu bir ilişki içinde hayatlarına devam etmeleri olarak yorumlamıştır.

Evlilikler çiftlerin soyunun devamı niteliğinde çok önemlidir. Çiftler sahip oldukları çocuklar sayesinde gelecek nesilleri oluştururlar (Bacanlı, 2001).

Tarih boyunca ailenin olmadığı bir toplum görülmezken sağlıklı ailelerin güçlü ve refah düzeyi yüksek toplumlara sebep oluşturduğu bilinmektedir. Toplumun devamını sağlayan bu aile birlikleri ise evlilik kurumu ile gerçekleşmektedir (Koçinoğlu, 1991). Erişti (2010)'ye göre evlilikle beraber çiftler birbirlerine akraba olurlar ve sosyal bir anlaşma gerçekleşir. Tarihte değişime uğrayan evlilik kurumu halen varlığını devam ettirirken birçok açıdan da hayatidir.

Olson ve Fowers (1993)'ın yaptıkları çalışmada evliliği beş şekilde değerlendirmişlerdir. Çiftlerin kişisel özelliklerini, ekonomik durumlarının yönetimlerini, iletişim becerilerini, cinsel hayatlarını, aile ve akraba ilişkilerini ve dini yönelimleri gibi birçok değişkeni ölçmek için Enrich'i kullanmışlardır. Çıkan sonuçlara göre çiftleri sınıflandırmış ve onlara uygun olduğunu düşündükleri karakteristik özellikler bulmuşlardır:

- Cansız olan çiftler: Bu çiftler genelde genç, eğitim seviyesinin düşük, mesleklerinde düşük statüsü olan, geliri az, erkeğin iki işinin olduğu, evlilik kararının hızlı alındığı, dini yönelimleri ve etnik kökenlerinin farklı olduğu evlilerdir.
- Çatışma içinde olan çiftler: Cansız çiftlerle benzerlik gösteren bu çiftlerin çatışma durumunda çözüme ve iletişim becerileri konusunda düşük puan aldıkları gözlenmiştir.
- Geleneksel olan çiftler: Genel olarak ebeveynlik puanları yüksek olan bu çiftler genç yaşta evlilik yapmış uzun yıllardır evliliğini devam ettiren, çocuk sahibi olmuş dini konuları önemseyen, eğitim seviyesi yüksek, ekonomik durumu yüksek, kadının nadir olarak tam gün çalıştığı, boşanma durumlarının düşük olasılık olarak gözlendiği evliliklere sahiptirler.
- Uyumlu olan çiftler: Yaş olarak büyük, kısa süreli evlilikleri olan, çocuk sahibi olmayan veya çocuk sayısının az olduğu, kadının tüm gün çalıştığı, eğitim düzeyinin yüksek ve statü sahibi, boşanma durumu düşük olan evlilerdir.
- Canlı olan çiftler: Bu çiftler yaş olarak büyük, uzun yıllardır evli, eğitim seviyesi ve ekonomik geliri yüksek, erkeğin daha çok tek işte veya yarı zamanlı olan bir işe sahip olduğu evliliklerdir. Uygulanan Enrich'ten en yüksek puanı alan çiftlerdir.

Öte yandan Hazan ve Shaver (2000), evliliği çiftlerin ölünceye dek beraberliklerinin devamı için hukuki yollarla birbirlerine verdikleri bir söz olarak nitelendirir. Türk medeni kanununa göre 17 yaşını dolduran her erkek veya kadın baskıya maruz kalmadan evlilik kararını almada özgürdür. İki insanın aile kurma fikrinin kanunlar tarafından tanınması yalnız evlenmeyle gerçekleşmektedir. Evlilik kurumu ailenin devamı için önem teşkil eder. Hukuki yollardan evlenilmeden de aile olunabilir fakat evlenmeyle olunan aile toplumsal düzene ve aile temelinin geleneklerine daha uygun olduğu için daha çok tercih edilmektedir. Bu yüzden ki bütün dünyada evlilik kurumu hukuksal boyutta korunmaya alınmıştır (Cansel, 1991).

Evlilikteki uyum problemleri çiftlerin evliliklerinin bozulmasına sebep olmakla kalmaz, toplumsal bir sorun haline döner ve tüm toplumu etkiler (Burgess ve Cottrell, 1998; Akt. Şener ve Terzioğlu, 2008). TÜİK verilerine göre 2016 yılında evlenenlerin sayısı 594.493 iken 2017 yılında bu sayı azalarak 569.459 olmuştur. Çiftlerin boşanma sayıları ise 2016 yılında 126.164 olduğu görülürken 2017 yılında artış göstermiş 128.411 olmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu).

Evliliğin oluşmasında önemli bir süreç olan eş seçimi Aytaç ve Bayram (2006)'a göre iki temel ilke üzerine kurulmuştur. Bu ilkeler benzerlik ilkesi ve bütünlüme ilkesi olarak adlandırılır. Benzerlik ilkesinde çiftlerin eş seçimlerinde yaş, ırk, din, etnik köken, toplumsal sınıf, eğitim gibi özelliklerin benzer veya yakın olması istenir. Benzer özelliklerin fazlalığı anlaşmazlıkları azaltacağı, mutluluk derecesini de artıracığı düşünülmektedir. Çiftlerin birbirlerini anlamaları daha kolay olacağından sorunlar daha rahat çözülür. Coornbs (1976) bireysel özelliklerine göre çiftleri karşılaştırdığında birbirlerine benzerlik gösteren çiftlerin daha mutlu olduklarını belirtmiştir. Batıda yapılan araştırmalarda da çiftlerdeki benzerliklerinin çokluğu evlilik başarısını çoğalttığı görüşü hakimdir (Lewis ve Spanier, 1979; Akt. Yılmazçoban, 2010). Bütünlüme ilkesinde ise çiftler kendilerinin sahip olmadığı özelliklere sahip bireyleri seçerek kaliteli evlilik yapacaklarını düşünürler. Çiftlerin birbirlerine benzer veya farklı bireyleri seçmelerinde kişilik özellikleri, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, sosyo-ekonomik durumları, dini yönelimleri, folklorik değerleri tercihlerini etkileyerek eş seçimini şekillendirir (Yılmazçoban, 2010).

1.2. Evliliğin Tarihçesi

İnsanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkan ve gelişen evlilik kurumu farklı motivasyonlarla varlığını sürdürmektedir. Evlilikle ilgili yapılan araştırmalarda ulaşılan kaynakların

yetersizliğinden dolayı ortaya çıkan bulgular genellikle yorumlanarak değerlendirilmiştir. Evliliğin tarihçesi milattan önceki yıllara dayanmaktadır. Evlilik olgusu toplumsal düzenin sürekliliğini sağlayan aynı zamanda doğacak bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamaları gereken bir kurumdur. Evlilikler, gelecek nesillerin gelişimini sağlayan ve bu yüzden toplumsal düzeni olumlu şekilde etkilediği için devletler, dini otoriteler ve toplumlar tarafından desteklenmiştir (Yıldırım, 1993).

Evlilik sözü M. Ö. 8. yüzyıla kadar olan süreçte düğünün çok öncesinde verilirken damat ile evlenecek kadının babası arasında olan bu söz oldukça önem arz etmekteydi. Verilen söz, evliliğin gerçekleşmemesi durumunda maddi ve hukuki sorumlulukları olan bağlayıcı bir anlaşma niteliğindedir (Yalom, 2002). Yapılan araştırmalara göre ilk evlilik belgesi Yahudilere ait olan Aramca dilinde yazılmış bir papirüstür (Emiroğlu, 2002; Akt. Akdemir, Karaoğlan ve Karakaş, 2006).

Eski medeniyetlerin toplumsal yapılarına göre evlilik için farklı şartlar vardır. Örneğin Asurlularda hür olan kadın ve erkeğe evlilikte aynı haklar verilirken Hititlilerde ise erkeğe boşanma hakkı tanınırdı. Erkeğin ölmesi durumunda karısı miras olarak görülüp erkeğin kardeşiyle evlendirilirdi (Yılmaz, 2000).

Roma döneminde önceleri kadının fikir beyan etme özgürlüğü bulunmazken sonraki dönemlere baktığımızda kadının fikri alınarak hukuki ve toplumsal öncelik kazandığı görülür. Aynı zamanda kadınlara boşanma ve mal sahibi olma hakkı tanınmakla birlikte evliliğe ortaklık olarak bakılırdı. Roma modeli üzerine inşa edilen Avrupa coğrafyasının Orta Çağ döneminde kilise evlilik onayını elinde tutmaya başladı. 8. yüzyıldan 1563'e kadar yazılı ve bağlayıcı bir hüküm olmamasına rağmen kutsal bir törenle yapılan evlilik ritüeli bozulamazdı (Yalom, 2002).

Orta Çağ'da gerçekleşen Fransız Devrimi, Rönesans ve Reform Hareketleri sonucunda Avrupa coğrafyasında din ve kilise otoritesi yıkılmaya başladığından dolayı yeni oluşan sosyal yapılar, evlilik kurumu da dahil, değişim göstermiştir (Akdemir, Karaoğlan ve Karakaş, 2006).

Gerçekleşen sanayi devriminin etkisiyle endüstrileşme sadece üretim şekillerini değil evlilik kurumunu da etkilemiştir. Geleneksel toplumun modern topluma geçişindeki endüstrileşmenin doğurduğu değişimler evliliklere yansırken toplumdaki aile yapısı değişip çekirdek aileye dönüşmüştür. Artan hızlı nüfus ve kentleşme hareketleriyle oluşan sanayi pazarının gereksinimlerinden dolayı kırdan kente göçler başlamış, emek ücretli hale gelmiş, kadınların çalışma hayatına girmesi noktalarında artışlar olmuştur (Gittins, 2011, Kongar, 1991 ve Tolan, 1991; Akt. Aktürk, 2015).

Gelişen toplumun ihtiyaçları sonucunda birçok ülkede resmi memurun gerçekleştirdiği nikah akdi geçerlidir. Türkiye 17 Şubat 1926'da İsviçre Medeni Kanunu'ndan uyarladığı Türk Medeni Kanunu'nu kullanmaya başlamıştır. Kullandığımız medeni kanunda evlilik yaşında düzenleme yapılmış olup çok eşlilik de yasaklanmıştır. Günümüze uyarlanarak değişime uğrayan bazı maddeler olmuştur.

John D. Urwin'in 80 uygarlık üzerinde yaptığı araştırmaya göre ailenin bozulmasıyla birlikte uygarlıkların da bozulduğu görülmüştür. Urwin'in bu araştırmasında erkek, potansiyelini istek ve arzuları doğrultusunda kullanırken; evlilik sonrası, kurduğu evin gereksinimlerini karşılamak için emek sarf ettiği görülmüştür (Doğan, 2010).

1.3. Türk Toplumunda Evlilik

Toplumsal yaşamda uyum ve huzurun sağlanmasında öncü role sahip olan ailenin meşrulaşması yönünde evlilik kurumunun önemli bir yeri vardır. Evliliğin meşruiyetinde ise her toplumun kendine has dinsel, geleneksel ve kültürel ritüellerle nikah akdini onadığı seronomiler varlığını korumuştur. Eski Türklerin sosyal yaşamlarına dair yapılan araştırmaların azlığından ötürü, olan kaynaklar üzerinden yorumlamalar yapılmıştır.

Divan-ı Lüğati't Türk kitabında Kaşgarlı Mahmut, Türklerde çiftlerin özgür iradeleriyle seçim yaptıklarını ve evliliği devletin temeli gördüklerini ifade etmektedir. Türklerde evlilik 'ev-bark' anlamına gelmektedir. Bark ise Orhun kitabelerinde 'mabet' olarak kullanılmıştır. Mabet gibi kutsal görülen ev 'bark' olarak isimlendirilmiştir (Doğan, 2009).

Özgüven (2001) ise Türk toplumunda aileyi şu şekilde tanımlar: Evlilik olgusuyla başlayan sosyal çevre içinde pek çok role sahip, çoğunlukla aynı evi paylaşan üyelerin temel gereksinimlerinin karşılandığı bir kurumdur. Aile her zaman kutsal bir yere sahiptir ve toplumun temeli olarak görülmektedir. Ocak kavramına oldukça değer veren Türkler, evliliği ‘duman kurma’ olarak nitelendirerek önemini belirtmişlerdir. Kazak Türklerinde kadın evlendiğinde ve ilk çocuğu dünyaya geldiğinde ateş önünde eğilirdi. Bununla beraber Altaylılarda evlenen kadın ocağın önüne geçip yere kadar eğilirken, verilen öğütleri dinlerdi. Bu yüzden ocak kavramı Türklerde ailenin en önemli sembolü haline gelmiştir. Yakut Türkleri ise evliliği sönmeyen bir ateş yakma olarak görürken gelini ise evi aydınlatan ateş olarak nitelendirirlerdi. Hala geleneklere bağlı kalınarak Anadolu’da ocağın sönmesi, aile ocağı gibi tabirler sıkça kullanılmaktadır (Sarı, 2017).

Ulaşılan kaynaklar ışığında Türklerde aile ve evlilik yapısını şu şekilde değerlendirebiliriz:

- Türklerin ata erkil bir toplum yapısına sahip olduğu görülmektedir. Egzogami (dış evlilik) olarak adlandırılan evlilik türünü tercih etmektedirler. Kadın evlendiği erkeğin evine gelin gider.
- Aileyi oluşturan bireyler baba, oğul ve torunlardır. Evlenen kız ve çocukları aile içi görülmezdi.
- Aile içi iş bölümünde baba erkek çocuktan, anne ise kız çocuğun yetiştirilmesinden mesuldü.
- Anne için ‘ög’ kelimesini kullanan Türkler, annesiz kalan çocuklara ise ‘öksüz’ demektedirler.
- Doğan çocuklarda cinsiyet ayrımı yapılmamaktadır. Evlat olarak ‘oğul’ kelimesini kullanmışlardır. Kız çocukları evlendiğinde kocasının ailesine dahil olur. Evlenirken çeyiz olarak yanına mirasını alır.
- Tek eşle evlilik vardır, nadiren çok eşli evlilik görülmüştür.
- Ev evliliğin önemli bir simgesidir. Ev-bark sahibi olmak evlenmek manasında kullanılmıştır. Evlenen kadının önceliği yeni kurduğu evdir.
- Evlilik ailelerin huzurunda ve kesinlikle şahitler eşliğinde gerçekleşmesi gerekir.
- Evlenme süreci sözlenme, nişan ve düğün ritüellerinden oluşur.
- Evlenme, ayrılma, kız kaçırma durumlarında bazı maddi yaptırımlar geleneklerde yer etmiştir. Evlenme karşılığında kız tarafına verilen mala ‘başlık’ veya ‘kalın’ denmektedir. Kız kaçırma durumunda ise bu mala ‘diyet’ denir.

Genel çerçevede bu şekilde değerlendirilen Eski Türk aile yapısında zaman içerisinde bazı gelenekler süregelirken, bazıları yok olmuş ve değişime uğramıştır (Canatan ve Yıldırım, 2016).

Osmanlı dönemindeki toplumsal yapının farklı din ve milletlerden oluşmasından dolayı tek bir sınıflandırmaya almamız zorlaşmaktadır. Oryentalist kaynaklarda geçen Müslüman Osmanlı ailesinde poligamik yapının varlığı, kadının evden çıkamama durumu ve boşanma hakkının olmayışı söylemlerine karşılık mahkeme kayıtları ve tereke defterleri ile dönemin seyyahlarının yazdıklarında aksi beyan edilmiştir.16. yüzyılda poligaminin hoş karşılanmadığı da yazınlarda bulunmaktadır (Ortaylı, 2009).

18. yüzyıldan itibaren yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile birlikte toplumların sosyal yapılarında farklılaşmalar gerçekleşmiştir. Dünyada oluşan bu değişim rüzgârlarından Osmanlı toplumu da çağa uyum sağlamak adına birçok değişim ve dönüşüm gerçekleştirmek zorunda kalmıştır. Sosyal yapıda bulunan evlilik kurumu da modern yapıya uygun hale gelmiştir. Sanayileşme sonrasında kentlerin önemi artmış ve kentlere göçler artarak modern aile yapısı şekillenmeye başlamıştır. Ataerkil oluşumdaki geniş ailelerin toprak mülkiyetine bağlılıklarının azalması yapısal kırılmaları meydana getirmiştir (Yörükoğlu, 2007). Üç kuşağın beraber yaşadığı geniş aileler evrilerek anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aileye dönmüştür. Folklorik değerlerin etkisinin azalmasından dolayı modern toplum yapılarının da benimsenmesiyle değişim süreci başlamıştır (Yavuzer, 2013).

Aile yapısında oluşan değişimler Cumhuriyet döneminde hukuksal düzenlemelerle modernize edilmeye çalışılmıştır. 1926 yılında İsviçre Medeni Hukuku'nun TBMM tarafından kabulüyle kadının ve erkeğin haklarının eşitlenmesi, çok eşliliğin yasak olması, kadının nikah akdiyle beraber kanunlar tarafından güvenceye alınması gibi birçok yenilik meydana gelmiştir (Canatan ve Yıldırım, 2016).

Günümüzde uygulamada olan Türk Medeni Kanunu'nun 184. Maddesine göre evlilik birliği, evlenmek maksadıyla çiftler arasında kurulmaktadır. Çiftlerin evlenmek için karşılıklı rızalarını beyan etmeleri gerekmektedir. Bu süreçte çiftlerin birbirine sadakatle bağlı olması ve birbirlerine yardımlarda bulunması gerekir. Sahip oldukları çocukların maddi ve manevi sorumluluklarını alabilmeleri beklenir (Türk Medeni Kanunu).

1.4. Evlilik Uyumu

Bireylerin evlilik kurumu içindeki uyumları ailenin sürdürülebilirliği için önemli bir unsurdur. Eşler doyurucu ve tatmin edici bir ilişkiye sahip olmak istiyorlarsa birbirlerine uyum sağlamalıdır. Farklı karakterlere sahip çiftlerin daha mutlu bir hayat yaşamak amacıyla ortak hedeflerini gerçekleştirirken birbirlerini desteklemeleri ve tamamlamaları evlilikte uyumu artırır (Burgess ve Cottrell, 1998; Akt. Yılmazçoban, 2010).

Temeloğlu (2014)'na göre evliliği uyumlu olarak adlandırmak için çiftler arasında birliktelikten mutluluk duyma, sağlıklı iletişim kurma, cinsel tatmin ve tekrardan evlenme durumunda aynı kişiyi seçme gibi pozitif fikirlerin olması şarttır. Sabatelli (1988)'ye göre ise çiftlerin sağlıklı iletişim kurabildiği ve fikir ayrılıklarında ortak paydada uzlaşılabildiği evlilikler uyumludur.

Uyumlu bir evlilikte olması gereken dört şartı İbrahimoglu (2004) şu şekilde değerlendirmiştir;

1. Geline sosyal çevrenin birbirine benzemesi
2. Eğitim düzeylerinin yakın olması
3. Ekonomik ve gelir durumlarının benzer olması
4. Çiftler arasında bir nesilden fazla yaş farkı olmamasıdır.

Evlilikler sadece bireylerin bir araya gelmesiyle oluşmaz. Aile birliğinin devam edebilmesi için evliliğin uyum içinde olması gereklidir (Sayın, 1990). Yaşadığımız çağda insan ilişkilerini etkileyen toplumsal değişimlerle birlikte ülkemizde de evlilik ilişkilerinde problemler farklılık gösterirken çiftler arasındaki uyum sorunlarında artma meydana gelmiştir (Şener ve Terzioğlu, 2008). Çiftlerin evliliklerindeki uyumları hayat kalitesini etkilediği gibi aile içinde yaşanan en ufak problemler, krizler veya travmalar eşlerle kalmayıp çocukları da etkileyerek psikolojik rahatsızlıklara sebep olabilmektedir (Sardoğan ve Karahan, 2005).

Gottman (1996) eşlerin evlilik uyumlarını ve mutluluk derecesini arttırmaya yönelik etmenleri incelemiş ve bu etmenleri şu şekilde sıralamıştır:

- 1- Yaptığı araştırmada tartışma sırasında diline gelen her şeyi söylemeyip oto kontrollü olan çiftlerin evliliklerinde daha mutlu olduğunu söylemektedir.
- 2- Eşlerin ters düştikleri konularda birbirlerini eleştirirken yüksek tonla konuşmaları

çiftlerin çatışma yaşamalarına sebep olmaktadır. Tartışmaların daha yumuşak tonla yapılması ve eleştirel olmaması çatışmayı önlemektedir.

- 3- Kadınların yaptıkları planları değiştirmeye daha yatkın olduğu fakat erkeklerin planlarını değiştirmekte zorlandıkları görülmüştür. Çiftlerin yapılan planlar konusunda esnek olmaları ilişkilerinde mutluluklarıyla doğru orantılı olmaktadır.
- 4- Prensipli olan çiftlerin yapılan hakaret ve kırıcı sözleri kabullenmedikleri gözlenmiştir.

Yapılan araştırmalara göre başarılı evliliklerde çiftlerin kişisel hayat tatminlerinde olumlu gelişimler gözlemlenirken fiziksel ve psikolojik durumlarının daha sağlıklı olduğu ortaya konmuştur. Bu evlilikler kişilerin hayatlarına mana ve kimlik katarak sağlam aileyi oluşturur. Oluşan sağlam ailelerin de sayısı arttıkça toplumun temeli güçlenir (Kahraman, 2011).

Evlilik uyumu kavramı literatürde incelendiğinde evlilik doyumuyla benzeştiği görülmüştür ve iç içe geçen bu kavramlar karıştırılmaktadır. Uyumlu çiftlerin aynı zamanda doyumlu çiftler oldukları düşünülmektedir (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005). Aynı şekilde Ersanlı ve Kalkan (2008), evlilikte uyumlu olmanın evlilik doyumuna ve mutluluğuna katkı sağladığını söylemektedir. Aksini düşünen bazı araştırmacılar ise bu şekilde yorumlamanın yanlış olduğunu savunmuş evlilikte uyum ve doyum kavramının iki ayrı anlamı olduğunu söylemektedir. Çiftlerin evlilik uyumunda ilişkiden alınan bireysel doyum değil ilişkiyel uyum önemlidir. Bu yüzden evlilikte uyumun sağlanması için çiftlerin ikisinin de ilişkiyi devam ettirebilme becerileri önemli olmuştur (Tutarel-Kıslak ve Çabukça, 2002). Genel olarak ise evliliğin kalitesi kavramı, içinde doyum ve uyumu barındırmaktadır. Çiftlerin aralarındaki uyum bireysel olarak değerlendirildiği için evliliğin kalitesi kavramı daha geniş olarak uyumu, doyumunu, iletişimi ve mutluluğu barındırdığı savunulmuştur (Spainer, 1979).

Nelson-Jones (1986)'a göre bireylerin ilişkilerinde dört aşama olmalıdır. Bu dört aşama başlamak, geliştirmek, sürdürmek ve sonlandırmaktır. Eğer çiftlerin evlilikleri uyumlu ise son aşama olan sonlandırma kısmı eşlerin birinin ölmesi durumunda gerçekleşmektedir. Evlilikteki uyumun fazla olması için sağlıklı bir sürdürme aşamasının olması gerekir (Sardoğan ve Karahan, 2005).

Spanier (1976), eşlerin uyumunu etkileyen kıstasları eşler arasındaki farklılıklardan doğan sorunlar, gerginlikler, tatmin duygusu, sadakat, önemli mevzularda ortak fikir birliği olarak belirtmiştir. Çiftlerin evliliklerinde birbirlerine uyum sağlayarak birbirlerini tamamlamaları beklenirken kendi benliklerinden de ödün vermemeleri gerekir (Küçükçelik, 2015).

1.4.1. Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler

Hayatın en önemli noktalarından biri olan evlilik konusunda çiftlerin aralarındaki uyum, birbirlerinden aldıkları doyum ve mutluluk seviyesinin yüksek olması çok önemlidir. Çiftlerin ilişkilerinde uyum içinde olmaları evlilik müessesesinin devamı için en önemli faktörlerden biri olduğu bilinmektedir. Toplumsal düzenin devamı ve aile kurumunun varlığını sürdürebilmesi için çiftlerin uyumlarını artırmaları gerekir. Çiftler arası uyumu kişilerin aldığı eğitimler, kültürel şartlar, aile yapıları, meslekler, dini öğretiler, psikolojik durum, kişisel nitelikler gibi birçok değişken etkilemektedir (Kublay ve Oktan, 2015).

Özgüven (2001), evlilik uyumuna etki eden etmenleri;

- Yetiştığı ailenin mutluluk seviyesi,
- Tanışma ve nişanlı kalma süresi,
- Kadın ve erkeğin rollerine göre yetişme tarzı,
- Aile ve arkadaşların evliliği kabul etme derecesinin yüksek olması,
- Nişanlıyken ve evlendikten sonraki ilk dönemde uyumlu olmak,
- Ortak etnik ya da dini geçmiş,
- Toplumda sahip olunan statü ve eğitim durumunun yüksek olması,
- Evlilik yaşı,
- Anne ve babayla sağlıklı ilişkilere sahip olunması gibi sıralamaktadır.

Burgess (1939) ise yaptığı araştırmada evlilik uyumunun yüksek olmasını sağlayan etmenleri; çiftlerin evlenirken mutlu olmaları, çocuk sahibi olma kararlarının konuşulmuş ve anlaşılmış olması, çiftlerin akraba ilişkileri, çiftlerin ailelerinin ve kendilerinin benzer eğitim derecesi, dini öğretisi, kültürel altyapı, milliyete sahip olması şeklinde sıralamıştır.

1950 yılına kadar yapılan birçok araştırmayı inceleyen Larson (2003) evlilik uyumunun birçok etmeni olduğunu tespit etmiştir. Tespitleri sonucunda evlilik uyumunu etkileyen etmenleri sınıflamış, 3 ana etmene indirmiş ve bu özellikleri evlilik üçgeni olarak kişisel özellikler, çift özellikleri ve çevre şartları diye adlandırmıştır (Karadağ, 2015).

Evlilikte uyumu sağlayan en önemli etmenlerden biri çiftler arasındaki sağlıklı iletişimdir (Burleson ve Denton, 1997). İletişimin sağlıklı olması sorunları çözmede ve ilişkinin kalıcı olmasında fayda sağlarken uyumu ve mutluluk seviyesini artırmaktadır. Evliliklerde çiftlerin ben sen değil biz zamiriyle konuşmaları beklenirken iletişim becerilerinin gelişmiş olması gerekir (Çakırlar, 2012). Yapılan araştırmaya göre eşlerin birbirleriyle daha çok paylaşımda bulunduğu, duygularını ve fikirlerini rahatlıkla paylaştığı evliliklerin uyumları paylaşım yapılmayan, düşüncelerin konuşulmadığı evliliklere göre daha yüksektir (Şener ve Terzioğlu, 2002).

Evlilikte uyumu etkileyen etmenleri araştırdığı çalışmada Şener ve Terzioğlu (2002), çiftlerin eğitim seviyeleri, maddi durumları, iletişim becerileri, karar alma ve karar verme sürecinde bulunmaları, birlikte aktivite yapmaları, ekonomik durumu yeterli görmeleri, aile ve akraba ilişkilerinin iyi olması gibi birçok etmenin evlilik uyumunu arttıran sebeplerden olduğunu söylemektedir.

Evliliklerde çiftler arasındaki yaş farkının da önemli olduğu düşünülmektedir. Genelde erkeğin 2-3 yaş kadından büyük olduğu evlilikler normal olarak görülürken yaş farkının 10-15 olması ilişkilerde problemlere sebep olabilir (Bilen, 2004). Şen (2009)'in yaptığı araştırmaya göre çiftler arasında ortalama 3 yaş fark olduğu gözlenmiştir.

Eşlerin birbirlerine olan destekleri, cinsel tatminleri ve eğitim seviyeleri de evlilikte uyumu arttıran diğer sebeplerdendir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Kudiaki (2002)'nin araştırmasına göre evlilik uyumu ile cinsel doyum arasında bir ilişki olduğu gözlenirken cinsel doyumun yüksek olmasının evlilikte uyumu arttırdığı belirtilmiştir.

Çiftlerin evlilik süreleri ve sahip oldukları çocuk sayısının evlilikte uyumu etkilediğine dair birçok araştırma yapılmıştır. Bazı araştırmacılar etkilediğini söylerken bazıları etkilemediği görüşündedir. Bowman (1990) çiftlerin evliliklerinin ikinci yılından sonra

aralarındaki uyumun azaldığını ve çocuk sahibi olmalarıyla daha da düşüş meydana geldiğini söylemektedir. Bir diğer araştırmaya göre de çiftlerin evlilik uyumlarını sahip oldukları çocuk sayısının etkilemediği gözlenmiştir (Blum ve Mehrabian, 1990).

Evlilik uyumunu etkileyen bir diğer etmen ise çiftlerin çalışma durumları ve gelir seviyeleridir. Yapılan bir araştırmaya göre kadınların ekonomik gelir seviyesi artış gösterdikçe evliliklerindeki mutluluk seviyeleri artmaktadır. Rogers ve Deboer (2001)'e göre kadınların evlilik uyumları ile gelir seviyeleri arasında bir ilişki vardır. Kinnunen ve Feldt (2004)'in yaptığı araştırmada ise çiftlerin ekonomik problemlerinin psikolojik durumlarında sorunlar oluşturabileceğini ve eşlerin aralarındaki uyumu olumsuz bir şekilde etkilendiğini ifade etmiştir.

Kültürel farklılıklar da eşler arası uyumu etkileyen faktörler arasındadır. Bu farklılıklar yalnızca yerel değil aynı zamanda ülkeler arası da olabilir.

2. ETNİK KÖKEN

Etnik köken kavramı başka bir tabirle etnisite genel olarak bireylerin ait hissettikleri toplumda ortak paydada buldukları kültürel, ırki, dilsel, tarihsel, dinsel ve geleneksel noktalarda beraberlik oluşturdıkları topluluktur. Başka bir ifade de ise etnisite, öncesinde oluşturdıkları beraberlikleri, kültürel ve tarihsel yaşantıları barındırıp adaptasyonunu sağlayarak geliştiren yapısal bir süreçtir. Bir topluluğun yerleşim yeri, tarihsel geçmişi, sosyal yaşamı, dini ve folklorik değerleri açısından diğerlerinden ayıran özelliklerin tümüdür.

1300'lü yılların ortalarından itibaren İngilizcede "ethnic" kelimesi kullanılmıştır. Kelime kökü incelendiğinde dinsiz insan manasına gelen "etnikos" kelimesinden türetilmiştir. 1800'lü yıllarda ırksal manada kullanılan kelime, bu yüzyılda ırksal manasının yanında ortak kültür ve değerlerin birleştirdiği topluluklar olarak kullanılmaktadır. Etnisite için genetik farklılık şart değildir (Erkal, 2001). Etnisite kavramını literatürde ilk defa Amerikalı sosyolog David Reisman kullanmıştır. 1800'lü yıllara kadar Hıristiyanlarda dindışları olmayanlar için kullanılırken sonrasında kullanım alanı değişmiştir. Toplumsal ve siyasal alanları etkileyerek insanların farklılıkları ve eşitsizliği üzerine oluşan kuramlara etki sağlamıştır. Bu kavram özgürlük hareketleriyle değerini artırırken şimdilerde ırk üzerinden değil kültürel, dini, dilsel ve benzeri değerler üzerinden değerlendirilmektedir (Nişancı ve Işık, 2012).

Anthony Smith ise etnisite'nin diğer insanlardan ayrılan şu unsurlarının olduğunu söyler.

- Grubun kendine kolektif bir isim vermesi,
- Belirli olan bir zaman ve mekandan gelen ortak soy mitine sahip olması,
- Kişilerin sahip oldukları tarihsel belleğin gelecek nesillere etkisiyle beraber ortak birikimdeki deneyimlerle birleştirilmesi,
- Diğer kültürlerle ortak özelliklere sahip olurken aynı zamanda ayırt edici kültürel özellikleri olması (din, dil, görenek, yasalar, kuralları, giyim, sanat gibi kültürel özellikler bu listeyi içinde barındırabilir),
- Belirli bir toprak parçasına fiziksel bir bağlılık zorunlu olmazken grubun belli bir toprak parçasına kendini ait hissetmesi,
- Kişiler içinde bulunduğu gruba güçlü bir aidiyet hissetmeleri ve etkin bir dayanışma

duygusu içinde olmaları gibi unsurları içerir (Sarı,2007).

Etnik grup dediğimizde ise ırksal olarak gruplananlar değil kültür ortaklığı olanlar akla gelmelidir. Aynı zamanda 1979'da Birleşmiş Milletler tarafından yapılan azınlık açıklamasında etnik sözcüğü geçmiştir. Azınlık tanımını; etnik, dini, dil olarak topluluğun çoğunluğundan farklı özellikleri olan kendi folklor, örf, adet, inanç veya dillerini bozmadan birbirlerini destekleyen grup şeklinde kullanmıştır (Türkiye'de Azınlıklar Raporu, 2007).

Kurubaş (2009)'a göre etnik grup, diğerlerini ve kendilerini aynı köken, din, dil, kültür, tarih ve benzeri özelliklere göre değerlendiren topluluktur. Etnik gruplar dıştan gelen etkilerle şekillenerek değişir. Etnolog Dragadze ise etnik grubu, tarihsel oluşumunu belli bir coğrafyada yerleşerek, ortak kültürel ve dilsel değerlere mensup, benzerliklerinin ve farklılıklarının farkındalığında olan kendilerini isimlendiren sağlam insan toplulukları olarak değerlendirir (Andrew ve Benninghaus, 1989; Akt. Somçağ, 1994).

Ayrıca Weber (1978)'in etnik grup tanımı ise geleneklere, fiziki görünüme ya da yerleşime göre aynı özelliklere sahip olduğuna inanan insanlardan oluşan topluluktur. Aynı zamanda varlıklarını biyolojik açıdan sürdürebilen, alenen aynı folklorik değerleri olan, birbirlerinden etkileşerek dönüşümün gerçekleştiği alana sahip olan, ait oldukları etnik gruptaki insanlar ve öteki insanlar tarafından aidiyeti kabul edilen topluluktur (Narroll, 1964). Samuel Huntington'un kitabında farklı kültür, inanç ve geleneklerden dolayı gerçekleşebilecek savaşlar düşüncesi, globalleşen dünyanın getirdiği biz ve öteki tabirleriyle yorumlandığında anlamı artmaktadır (Tekinalp, 2005).

Etnik yapı, yaşadıkları toplumun kültürel özellikleri dışında kişilerin etnik kimlik çerçevesinde oluşturdukları orijinal kültürel değerlerin birbirlerinden etkileşerek gerçekleşen fiziki ve tarihi kökenleri ortak olan oluşumdur (Nişancı ve Işık, 2012).

2005 yılına kadar yapılan araştırmalara göre dünya üzerinde 184 resmi ülkede 5000 etnik grup yer almaktadır (Şan, 2005). Zamanla birlikte bu sayı artarak değişkenlik göstermektedir. Türkiye'ye baktığımızda birçok etnik grup olduğu bilinmesine karşın 1965 yılından beri yapılan nüfus sayımlarında etnik kökenin sorulmamasından dolayı etnik nüfusun sayısının bilinmesi zordur. Buna rağmen Türkiye'de; Türkler, Kürtler, Zazalar, Lazlar,

Çerkesler, Boşnaklar, Arnavutlar, Gürcüler, Pomaklar, Rumlar, Romanlar, Araplar gibi birçok farklı etnik kökenlilerin bir arada yaşadığı bilinmektedir.

2.1. Etnik Köken Ve Evlilik Uyumu İlişkisi

Toplumların yaşama biçimi olan kültür aynı zamanda bireylerin kendilerini gösterdiği, maddi manevi değerlerin olduğu ve hayatı tecrübe ettikleri alandır. Kültürler toplumdan topluma değişiklik gösterdiği gibi kuşaklararası bir akışı da söz konusudur. Bireylerin doğdukları, yetiştikleri ve geliştikleri sosyo-ekonomik şartlar vardır. Her kültürel sahanın bireylerden beklediği davranışlar değişkenlik göstermektedir (Bilen, 1983). Bu noktada evlilik konusunda da çiftler arasında farklı istekler ve beklentiler oluşmaktadır. Evlilikler sadece çiftlerin tanışıp evlilik kararı aldıkları yer değil, içinde ailenin de bulunduğu bir süreci temsil eder. Birbirinden farklı olan aile yapıları ve farklı kültür değerleri olan çiftlerin birleşimiyle oluşan bu evliliklerde zorluklar yaşanabilmektedir (Ceylan, 1994).

Evlilikle ilgili yapılan birçok araştırmaya göre çiftlerin kültür yapıları, sahip olduğu aile değerleri, gelenekleri ve göreneklere evlilik uyumu üzerinde etkili olmaktadır. Eşler arası uyumu etkileyen en önemli faktörlerden biri olan kültürel farklılıklar, ülkeler bazlı olabildiği gibi aynı ülke içinde bölgesel farklılıktan kaynaklanabilmektedir. Gordon (1972) etnik kökeni, ırkı ve dini yapısı birbirinden farklı olan bireylerin yaptığı evlilikleri farklı kültürden bireylerin evlilikleri olarak nitelendirmektedir (Mercan, 2009).

Kültürlerarası evlilik yapan bireylerden hem kendi hem de karşı tarafın etnik özelliklerine göre denge kurarak aralarındaki uyumu sağlaması beklenir. Sofra adabından, dini gerekliliklere, yetişme tarzından cinsiyet rollerine kadar birçok konu, bazen farklı kültürlerden gelen bireylerin evlilikleri için çatışma oluşturabilmektedir (Clulow, 1993).

Çok kültürlü bir yapıya sahip olan ülkemizde birçok örf, adet ve gelenekler bulunmaktadır. Evlilikte eşlerin birbirinden farklı istekleri ve beklentileri olabilir. Her kültürde farklı olan kız isteme, nişan, nikah veya düğün gibi konularda farklılıklardan dolayı bazı anlaşmazlıklar çıkabilir. İki ayrı kültür sahibi olan iki ayrı bireyin bir araya gelerek oluşturduğu evlilikteki anlaşmazlıklar daha büyük problemlere dönüşebilir. Aileler gelenek ve göreneklerini kendi kültürüne göre olsun isteyebilir ve bu noktada çiftler üzerinde baskı hissedebilirler.

Romano (2001)'ya göre çok kültürlü evlilikler dört şekilde sınıflandırmaktadır:

- 1- Teslimiyet / sindirme: Çiftlerden birinin kendi kültürünü bırakıp eşinin kültürünü benimsemesidir. Daha çok kadınların yaptığı görülmüştür. İlişki karmaşıklaşıp mutsuzluk oranı yükselmektedir.
- 2- Yok sayma modeli: Her iki tarafın da kendi kültürlerini yok sayması üzerine kültürel kimliğin kaybı gerçekleşir ve idealden uzaktır.
- 3- Karşılıklı ödün verme modeli: Çiftlerin bazı konularda karşılıklı olarak kültürel alışkanlıklardan vazgeçmesidir. Eşitlik, esneklik olmasına rağmen eşleri bazen tercih yapmak zorunda bıraktığı için sonucunda taraflardan biri üzülebilmektedir.
- 4- Fikir birliği modeli: Her iki tarafın birbirini olduğu gibi kabul etmesine ve farklılıklarda yapıcı olmaya iten en ideal modeldir. Alınan kararlar ve farklılıklara rağmen mutluluk varsa o evlilik uyumlu bir evliliktir (Mercan, 2009).

Farklı etnik köken, kültür, inanç veya sınıflardan gelen bireylerin evlilikleri karma evlilikler olarak isimlendirilmektedir. Karma evliliklerin;

- Farklı etnik köken arasındaki evlilikler
- Farklı kültürler arasındaki evlilikler
- Farklı inançlar arasındaki evlilikler
- Farklı sınıflar arasındaki evlilikler
- Farklı ırklar arasındaki evlilikler gibi türleri bulunmaktadır (Duan ve Claborne, 2007).

Çiftler birbirlerine daha toleranslı baktıklarında ve empati yaptıklarında çıkan anlaşmazlıkların üstesinden gelebilmektedirler. Çiftler farklılıklara rağmen ortak değerlere sahip oldukları zaman etnik köken, yaş, ırk farketmeksizin uyumlu evlilikleri gerçekleştirirler.

3. KONUYLA İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Elli yıldan fazla evliliklerini sürdüren çiftlere uygulanan araştırmaya göre evlilikte bireylerin uyumlarını etkileyen en önemli faktör, birbirlerine benzeştikleri fikrine inanmaları olmuştur (Sporakowski ve Hughston, 1978). Diğer evlilik uyumunu ölçmeye yönelik 8 yıl boyunca yapılan çalışmada ise çiftlerin aralarındaki uyumun evlilik süresine bağlı olmadığı bulunmuştur (Johnson, Amazola ve Booth, 1992).

Farklı sosyo-ekonomik durumdaki çiftlerin evlilik uyumlarını inceleyen Yıldırım (1993) çiftlerin sahip olduğu ekonomik durumla uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlemiştir. Üst sosyo-ekonomik seviyedeki çiftlerin kadın erkek farketmeksizin alt sosyo-ekonomik seviyedekilere göre daha fazla uyumlu oldukları görülürken, alt sosyo-ekonomik seviyedeki erkeklerin alt sosyo-ekonomik düzeydeki kadınlara göre uyum düzeylerinin daha fazla olduğu belirtilmiştir. Bir diğer araştırmasına göre Yıldırım (1992) çiftlerin evlenme şekilleri, paylaşımları, cinsel hayatları ve birbirlerine olan desteklerinin evlilikte uyumlarını arttırdığı söylerken küçük yaşta yapılmış olan evliliklerin uyumu azalttığını belirtmiştir.

Evlilik uyumu ile depresyon arasındaki ilişkiye bakan Kastro (1998) yaptığı araştırmada çiftlerin bir veya her ikisinin depresyon tanısı konan veya henüz konmamış fakat tedavi sürecinde olan 30'ar çifti incelemiştir. Eşler arası uyum ölçeği, Beck depresyon ölçeği ve semptom tarama listesi kullanılan araştırmaya göre evlilik uyumu ve depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bilgin (1991), eş seçiminde bireylerin benzerliklerinin aralarındaki etkileşimi ve duygusal bağı oluşturduğunu söylerken Farley (1986), bireylerin eş seçiminde kendine benzemeyen fakat kendisini tamamlayacağına inandığı insanları seçtiğini söylemektedir.

Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002)'nin empati yapmanın ve demografik özelliklerin evlilik uyumuna etkisini araştırmaya yönelik çalışmasına 75'i erkek 75'i kadın olan 150 evli kişi katılmıştır. Evlilikte uyum ölçeğinin ve empatik eğilim ölçeğinin uygulandığı araştırmadaki sonuçlara göre empatik eğilimin cinsiyetler üzerinde etkisi olmadığına fakat empati yapmanın evlilik uyumunu etkileyen bir davranış olduğuna ulaşılmıştır.

Jose ve Alfons (2007)'un yaptığı araştırmada çiftlerde evlilik uyumunu etkileyen demografik değişkenlere bakılmıştır. Belçika'da yapılan bu çalışmanın sonucunda evlilikte uyum incelenmiştir. İlk evliliğini yapan bireylerle, yeniden evlenmiş bireyler arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Aynı zamanda evlilik süresiyle evlilik uyumu arasında da anlamlı bir ilişki gözlenmiştir.

Hindistan'da 40 çift üzerinde araştırma yapan Isaac ve Shah (2004) çiftlerin evlilik uyumlarıyla cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiyi incelemiş, kadın ve erkek rollerine sahip olan çiftlerin daha uyumlu olduğu sonucunu bulmuştur.

Anderson, Russel ve Schumm (1983)'un yaptığı araştırmaya göre çiftlerin evliliklerinin ilk yıllarında çocuk sahibi olmaları evlilik uyumunu azaltmaktadır. Evden çocuğun ayrılmasıyla (okul, evlilik vb.) evlilik uyumunun yükseldiğini sonrasında tekrar düştüğünü belirtmiştir (Fidanoğlu, 2006).

Çiftlerin evlilik uyumlarıyla anne ve babalarına bağlanma seviyelerinin araştırıldığı çalışmasında Çakır (2008), evlilik uyumu ile anne babaya bağlanma seviyesi arasında anlamlı bir ilişki bulamazken kadınların evlilik uyumlarının erkeklere göre daha düşük olduğu bulmuştur.

Acitelli (1988) yaptığı çalışmada çiftlerin evlilikleri ile ilgili neyi konuşup, neyi konuşmadıklarını incelemiştir. Çiftlerin olumlu ya da olumsuz şeyleri konuşmalarına rağmen konuşmayanlara göre daha mutlu oldukları görülmüştür.

Günay (2000) çiftlerin evlilik uyumları ve kişisel düşünme metotları konusunda yaptığı araştırmasında evliliklerini uyumlu olarak nitelendirenlerle uyumsuz olarak görenlerin arasında farklar görülmüştür. Fikirleri paylaşan, duygularını ifade eden ve ortak algılara sahip olan uyumlu çiftler uyumsuzlara göre daha yüksek uyum göstermektedir.

Marathe (2012)'nin yaşam doyumunu ile evlilik uyumunun ilişkisini incelediği araştırmaya 200 evli çift katılmış ve çiftlere yaşam doyum ölçeğiyle birlikte evlilik uyum ölçekleri uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre erkeklerin yaşam doyumları kadınlara göre daha düşük çıkmıştır. Kentte yaşayan bireylerin kırsalda yaşayan bireylere göre daha

yüksek yaşam doyumu olduğu görülmüştür. Aynı zamanda kadınların evliliklerindeki uyum düzeyleri daha yüksek çıkarken erkeklerin evlilik uyum düzeyleri daha düşük olduğu gözlenmektedir.

Uysal, Alıcıoğlu ve Tosun (2015)'un 'Depresyon etiyolojisinde etnik köken ve arkadaşlık örüntülerinin incelenmesi' konulu araştırmalarında etnik köken bağlamında, batı bölgelerden doğu bölgelere gidildikçe depresyon belirtilerinin arttığını tespit etmişlerdir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencileri arkadaş seçerken yakın etnik kökenli bireyleri seçtiklerini ve evlilik konusunda da aynı etnik kökene sahip olmanın önemli bir kriter olduğunu belirtmişlerdir.

Ökeli Ulusoy (2014), yapmış olduğu araştırmasında Eskişehir'de yaşayan 20 Çerkes katılımcıyla görüşerek, etnik içi ve etnik dışı evlilik konusuyla ilgili sorular sormuştur. Görüşmede katılımcılara Çerkeslerin farklı veya aynı etnik kökenle evliliklerini değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların yarısı etnik dışı evliliği desteklerken yarısı olumsuz bakmaktadır. Etnik dışı evliliğe olumlu bakan bireyler arasında da etnik içi evliliği öncelikli tercih olarak dile getirdikleri dikkat çekmiştir. Aynı zamanda etnik dışı evliliğe ılımlı bakanlar, çiftlerin arasında uyum olsa bile aileler arasında problemler olabileceği görüşünü savunmaktadırlar.

Yıldırım (1990)'ın 1126 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerden potansiyel eşte bulunmasını istedikleri ve istemedikleri özelliklerin yazılması istenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre kadın erkek farketmeksizin istenen ve istenmeyen özelliklerin önem sırasının benzer olduğu görülmüştür. Sıralamanın sonlarında bulunan "benzer politik görüş, aynı din, aynı etnik köken" kriterleri tercihen önemsiz görülmüştür. Buna karşılık Lauer ve Lauer (1997) bireylerin eş seçimlerinde etnik köken, dil, din, ırk, eğitim seviyesi, kişilik özellikleri, aile yapıları, gelenekleri ve görenekleri gibi etmenlerin iyi bir evlilikte benzerlik göstermesi gerektiğini düşünmektedir.

Le-Compte ve White (1978)'in farklı kültürlerden gelen çiftlerle yaptıkları incelemede yarısı Türk yarısı yabancı kadınlarla evli olan 26 Türk erkeği ele alınmıştır. Yapılan gözlemin neticesinde evlilik uyumlarının sosyolojik geçmişe bağlı olarak şekillendiği görülmüştür.

Çiftlerin bireysel özelliklerinin benzemesinin evlilik uyumunu etkilediğine dair araştırmaların yanı sıra etkilemediğine dair araştırmalarda mevcuttur. Bazı araştırmacılar benzer bireysel özelliklerin çiftlerde uyumu arttırarak doyuma katkı sağladığını düşünürken, bazıları ise bireysel özelliklerin farklılığından dolayı bireylerin tamamlayıcı olarak birbirlerine uyum sağladıklarını dile getirmişlerdir (Çelik, 2006).

Yapılan bir araştırmaya göre farklı etnik kökenden gelen bireylerin yaptıkları evliliklerin, aynı etnik kökenle yapılan evliliklere göre boşanma oranlarının daha fazla olduğu görülmektedir (Bramlett ve Mosher, 2002). Karma evliliklere baktığımızda insanlara farklı zorluklar yaşatmasana rağmen kişisel gelişimlerine katkı sağladığı görülmektedir. Ülkemizde etnik köken ile evlilik uyumu ilişkisine dair araştırmaların yapılmamasından ötürü bu konuda kaynak yetersizliği görülmüştür.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının çeşitli demografik özelliklerden etkilenip etkilenmediğini araştırmaktır. Bu amaçtan hareketle aşağıda araştırmanın problemine yer verilmiştir.

4.2. Araştırmanın Problemleri

Farklılıkların evliliklerde nasıl yorumlandığını görmek adına farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının incelenmesi önemlidir. Buna göre araştırmada şu problemlere yanıt aranmıştır:

1. Evli bireylerin evlilik uyumları onların aşağıdaki demografik özelliklerinden hangi düzeyde etkilenmektedir?

- a. Cinsiyet
- b. Yaş
- c. Eğitim düzeyi
- d. Yaşanılan yer
- e. Etnik köken
- f. Evlenme biçimi
- g. Flört süresi
- h. Çocuk sayısı
- i. Evlenme yaşı
- j. Evlilik süresi
- k. Evde birlikte yaşanılan kişiler
- l. Ailelerle görüşme sıklığı

2. Evli bireylerin anlaşma ve ilişki tarzı durumları üzerinde etnik kökenlerinin ve kişisel özelliklerinin etkisi ne düzeydedir?

3. Kişisel özelliklerin yüksek ve düşük evlilik uyumu üzerinde etkisi var mıdır?

4.3. Araştırmanın Modeli ve Yöntemi

Bu araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Nesnel ve genellenebilir bilgilere ulaşmak amacıyla pozitivist paradigma kapsamında yapılan çalışmalar, nicel araştırmalar olarak tanımlanır (Kuş, 2009). Araştırma, Marmara Bölgesinde yaşayan farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının çeşitli demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını betimlemeyi amaçladığı için Betimsel bir araştırma olup ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın yordanan değişkeni evlilik uyumu ve yordayan değişkenleri ise *cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı* gibi demografik değişkenlerdir. Araştırmada kullanılan ilişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ve ilişkinin derecesini tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır (Creswell, 2012).

4.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın ana hipotezi 'Farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının olumlu yönde olduğu' şeklindedir. Buna göre araştırmada, aşağıdaki alternatif hipotezler kurulmuş ve sınanmıştır:

1. Eğitim durumunun yüksek olmasının evlilik uyumuyla arasında olumlu bir ilişki vardır.
2. Flört süresinin uzunluğunun evlilik uyumuna olumlu yönde etkisi vardır.
3. Evlilik yaşının küçük olması evlilik uyumunu olumsuz etkilemektedir.

4.5. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma örneklemini, Marmara Bölgesi'nde ikamet eden, farklı etnik kökenlerden gelen evli bireyler arasından, seçkisiz seçim yöntemi ile belirlenen 303 kişiden oluşmaktadır. Seçkisiz seçim; bir örneklemin seçiminde kullanılan bir teknik olup, tanımlanmış bir evrendeki tüm elemanlara, örnekleme seçilmek için eşit ve birbirinden bağımsız şans veren bir yöntemdir (Özen ve Gül, 2007). Araştırmanın katılımcılarına ait detaylı bilgilere Bulgular bölümünde yer verilmiştir.

4.6. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından literatür taraması ve uzman görüşü alınarak oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve Locke ve Wallace (1959) tarafından evliliğin niteliğini ölçmek amacıyla en temel ve ayırt edici olduğu düşünülen sorulardan oluşturulmuş geçerlilik ve güvenilirliği olan “Evlilikte Uyum Ölçeği” kullanılarak oluşturulmuştur.

Evlilik uyum ölçeğinde hem genel evlilik uyumunu ve hem de ilişki tarzının özelliklerinden aile bütçesi, duygu ifadesi, cinsellik gibi konularda anlaşma ve anlaşmama derecesi ve geçirilen boş zaman faaliyetleri, problem çözümü gibi alanlar da değerlendirilmektedir. Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Tutarel-Kışlak tarafından 1999 yılında yapılmış ve Türk kültürü için psikometrik açıdan yeterli uygunlukta olduğu belirtilmiştir.

Evlilik Uyum Ölçeği bu çalışmada, uygulama öncesi iç tutarlık sınavına tabi tutulmuş Cronbach’s Alpha güvenilirlik değeri .878 olarak ölçülmüştür.

Kişisel Bilgiler Formu:

Form; kişilerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı gibi konularda bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak ve uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Formun bir örneği ekler bölümünde verilmiştir.

Evlilik Uyum Ölçeği:

Evlilik Uyum Ölçeği, Locke ve Wallace (1959) tarafından evliliğin niteliğini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Hunt (1978) tarafından testin orijinal formunun karmaşık puanlama sistemi basitleştirilmiş, son olarak Freeston ve Plechaty (1997) her iki çalışmayı yeniden değerlendirerek toplam puanı 60’dan 58’e düşürmüş ve yeni puanlamanın güvenilirlik üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Evlilikte Uyum Ölçeği’nin Türkçe’ye uyarlaması Tutarel-Kışlak (1999) tarafından gerçekleştirilmiştir.

15 maddeden oluşan Evlilik Uyum Ölçeği, hem genel evlilik doyumu ya da niteliğini ölçmekte, hem de çeşitli konularda (aile bütçesi, duyguların ifadesi, arkadaşlar, cinsellik, toplumsal kurallar, yaşam felsefesi) anlaşma ya da anlaşmama ile ilişki tarzını (boş zaman, ev

dışı etkinlikler, çatışma çözme, güven) ölçmektedir. Alınan puanlar, 1-58 arasındadır. Ölçekte puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır (Tutarel-Kışlak, 1999).

Evlilikte Uyum Ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışmasında (Tutarel-Kışlak, 1999) testin iç tutarlık katsayısı .84 olarak bulunmuştur. İki yarım test güvenilirliği ise .84'tür. Test tekrar test tekniği ile güvenilirlik hesaplaması sonucu saptanan pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı .57 olarak bulunmuş olup .01 düzeyinde anlamlıdır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı ise değişmemiştir. Evlilikte uyum ölçeğinin geçerliğinin hesaplanması için ise ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğine ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Ölçüt bağımlı geçerlik çalışmasında Evlilikte uyum ölçeğinin ile kişiler arası İlişkiler ölçeği toplam puanlar korelasyon katsayısı .12 ($p<.05$), Evlilikte uyum ölçeği ile İlişkilerde Yükleme ölçeği toplam puanlar korelasyon katsayısı-.54 ($p<.01$) olarak anlamlı bulunmuştur.

Evlilikte uyum ölçeğinin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi sonucu ölçek 2 faktöre ayrılmıştır. 'Anlaşma' olarak adlandırılan birinci faktör ilk 9 maddeden oluşur ve genel uyum ve duygu, cinsellik, toplumsal kurallar gibi durumlardaki anlaşmayla ilgilidir. 'İlişki tarzı' olarak adlandırılan ikinci faktör ise son 6 maddeden oluşur ve boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme, güven gibi ilişki tarzıyla ilgilidir. Ölçeğin kesme puanı 43,5 olarak belirlenmiştir; bu kesme puanı evlilikte uyumlu olan çiftlerle uyumsuz olanları birbirinden ayırt etmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 58, en düşük puan 0'dır.

4.7. Verilerin Toplanması ve Kayıt Altına Alınması

Araştırmanın verileri Mayıs 2018 ile Temmuz 2018 tarihleri arasında, Marmara Bölgesi içerisindeki yerleşim yerlerinde ikamet eden 303 kişiye araştırmanın Kişisel Bilgiler Formu ve Evlilik Uyumu Ölçeğinin uygulanmasından elde edilen doldurulmuş formların elektronik ortamda kayıt altına alınmasıyla oluşturulmuştur.

4.8. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada, farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarını belirleyici veriler yukarıda detaylı bir biçimde anlatılan ölçekler uygulanarak toplanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde SPSS 25 paket programında betimsel çözümlenmeler yapılmıştır. Öncelikle uygulanan ölçekten elde edilen veriler üzerinde güvenilirlik testleri yapılmış, demografik özellikler ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla da tanımlayıcı çözümlenmeler (frekans, yüzde, anlamlılık) ile korelasyon çözümlenmesi yapılmıştır.

Yanı sıra, ölçek verileri üzerinde *cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı* konularında anlaşma ve ilişki tarzı ölçeklerinde regresyon çözümlemesi yapılarak, hangi maddede (ölçüt) hangi alt değişkenlerin nasıl tepki verdikleri .05 anlamlılık düzeyinde ortaya konulmuştur.

Araştırmada farklı etnik kökenden gelen katılımcıların evlilik uyumlarını belirlemek üzere çeşitli istatistiksel çözümlemeler yapılmıştır. Katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin çözümlemelerde Frekans (f), Yüzde (%) hesaplamaları yapılmıştır. Evlilik uyumu ölçeğine ilişkin istatistiksel çözümlemeler öncesi ölçek üzerinde iç tutarlılık sınaması yapılmış ve Cronbach's Alpha hesaplanmıştır. Katılımcıların evlilik uyumuna ilişkin istatistiksel çözümlemeler için aritmetik ortalama ($\bar{X}$), Frekans (f), Yüzde (%) ve Standart Sapma (SS) değerleri hesaplanmış, katılımcıların kişisel özellikleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak için de Pearson korelasyon çözümlemesi ile regresyon çözümlemesi yapılmıştır. Diğer taraftan katılımcılar evlilik uyumlarının yüksek ya da düşük oluşuna göre gruplanmış, evlilik uyum düzeyi yüksek ve düşük olan katılımcıların bu durumları üzerinde kişisel özelliklerinin etkisini ortaya çıkarmak için öncelikle, Evlilik uyum ölçeğinin, anlaşma ve ilişki tarzı alt ölçeklerine ilişkin yüksek ve düşük uyum gösteren grubun puan ortalamaları ile her bir gruptaki en yüksek ve en düşük değerler incelenmiş, arkasından regresyon çözümlemesi yapılarak kişisel özelliklerin evlilik uyumunun yüksekliğine ya da düşüklüğüne etkisi ortaya çıkarılmıştır.

5. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın bulguları belirlenirken, araştırmanın problemlerinin çözümündeki analiz sonuçlarına değinilmiştir. Analiz sonuçları ile elde edilen bulgular tablolar halinde özetlenmiş ve açıklanmıştır.

5.1. Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Bu kısımda araştırmaya katılan kişilere ait demografik özellikler sıklık tablolarıyla verilmiştir. Katılımcılara ait sayıların *cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığına* göre dağılımları sırasıyla verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Kadın	178	58,7	58,7
Erkek	125	41,3	100,0
Toplam	303	100,0	

Tablo 1'e göre araştırmaya katılanların yaklaşık onda altılık kısmını (%58,7) kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
18-23 arası	16	5,3	5,3
24-29 arası	46	15,2	20,5
30-35 arası	79	26,1	46,5
36-41 arası	55	18,2	64,7
42-47 arası	35	11,6	76,2
48-54 arası	43	14,2	90,4
55 ve üzeri	29	9,6	100,0
Toplam	303	100,0	

Araştırmaya katılanların yaşları incelendiğinde, 30-35 yaş aralığındaki katılımcılar oran olarak (%26,1) en büyük grubu oluşturduğu görülmüştür. Onları sırasıyla 36-41 yaş aralığındaki (%18,2) ve 24-29 yaş aralığındaki katılımcılar (%15,2) takip etmektedir. Oran olarak en düşük katılım 18-23 yaş grubunda (%5,3) görülmüştür.

Tablo 3. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Okula gitmemiş	5	1,7	1,7
İlkokul	45	14,9	16,5
Ortaokul	31	10,2	26,7
Lise	84	27,7	54,5
Üniversite	117	38,6	93,1
Lisansüstü	21	6,9	100,0
Toplam	303	100,0	

Tablo 3 incelendiğinde öğrenim durumlarına göre katılımcıların en büyük yığılmayı (%38,6) üniversite düzeyinde yaptıkları görülmektedir. Üniversite mezunlarını sırasıyla lise mezunları (%27,7), ilkokul mezunları (%14,9), ortaokul mezunları (%10,2) ve lisansüstü mezunları (%6,9) elde etmişlerdir. Araştırmaya içerisinde en düşük katılım okula gitmemiş olanlar (%1,7) arasında gerçekleşmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Yaşadıkları Yere Göre Dağılımı

Yaşanılan Yer	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Köy-kasaba	2	,7	,7
İlçe	7	2,3	3,0
İl merkezi	58	19,1	22,1
Büyükşehir	236	77,9	100,0
Toplam	303	100,0	

Katılımcıları yaşadıkları yere göre grupladığımızda yaklaşık onda sekizinin (%77,9) büyükşehir merkezlerinde yaşadıklarını görmekteyiz. Tablo 4, katılımcıların yaklaşık beşte birinin (%19,1) il merkezlerinde, kalan %3'lük kısmının da ilçe merkezleri ile köylerde yaşadıklarını göstermektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Etnik Kökene Göre Dağılımı

Etnik Köken	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Türk	104	34,3	34,3
Kürt	40	13,2	47,5
Laz	51	16,8	64,4
Çerkes	27	8,9	73,3
Boşnak	12	4,0	77,2
Arnavut-Makedon	14	4,6	81,8
Rum	8	2,6	84,5
Bulgar-Pomak	12	4,0	88,4
Ermeni-Rus	8	2,6	91,1
Özbek-Kazak, Tatar, Azeri	8	2,6	93,7
Diğer	19	6,3	100,0
Toplam	303	100,0	100,0

Tablo 5 araştırmaya katılımın en fazla Türkler (%34,3), Lazlar (%16,8) ve Kürtler (%13,2) tarafından sağlandığını göstermektedir. Türkiye'deki diğer etnik gruplardan Çerkezler katılımcının bütününe %8,9, Arnavut ve Makedonlar %4,6, Boşnaklar %4, Bulgar ve Pomaklar %4, Ermeni ve Ruslar %2,6, Özbek, Kazak, Tatar ve Azeriler %2,6 ve Rumlar

%2,6'lık kesimini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan ve diğer grupta toplanan kişilerin oranı ise %6,3 olmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Evlenme Biçimine Göre Dağılımı

Evlenme Biçimi	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Görücü usulü	73	24,1	24,1
Anlaşarak	203	67,0	91,1
Akraba evliliği	17	5,6	96,7
Kaçarak	5	1,7	98,3
Diğer	5	1,7	100,0
Toplam	303	100,0	

Araştırmaya katılanların evlenme biçimleri incelendiğinde yaklaşık onda yedisinin (%67) anlaşarak evlendiklerini görmekteyiz. Katılımcıların yaklaşık dörtte biri (%24,1) görücü usulü ile evlenirken, akraba evliliği yapanların oranı %5,6'dır. Kaçarak ve diğer yollarla evlenenlerin oranı ise %3,4'tür.

Tablo 7. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Flört Süresine Göre Dağılımı

Flört Süresi	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
0-1 yıl	182	60,1	60,1
1-3 yıl	73	24,1	84,2
3-5 yıl	30	9,9	94,1
5-10 yıl	18	5,9	100,0
Toplam	303	100,0	

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılanlar içerisinde en kısa süre (0-1 yıl) flört yapanlar en büyük grubu oluşturmaktadırlar (%60,1). Katılımcıların %24,1'i 1-3 yıl arası flört yaparken, 3-5 yıl flört yapanların oranı %9,9'dur. En uzun süre flört yapan grup (%5,9) ise en düşük katılımı (%5,9) gerçekleştirmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Yok	84	27,7	27,7
1 tane	57	18,8	46,5
2 tane	98	32,3	78,9
3 tane	42	13,9	92,7
4 tane	20	6,6	99,3
5 ve üzeri	2	,7	100,0
Toplam	303	100,0	

Katılımcıların çocuk sayıları incelendiğinde katılımcılar arasında iki çocuk sahibi olanlar en büyük grubu (%32,3), beş ve üzeri çocuk sahibi olanlar ise en küçük grubu (%0,7) oluşturmaktadırlar. Araştırmaya katılanlar arasında çocuk sahibi olmayanlar katılımcıların yaklaşık üçte biri kadardır (%27,7). Tek çocuğu olanlar %18,8'lik orana sahipken, üç çocuk sahibi olanlar %13,9, dört çocuk sahibi olanlar ise %6,6'lık orana ulaşmışlardır.

Tablo 9. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Evlenme Yaşına Göre Dağılımı

Evlenme Yaşı	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
18-20 yaşında	73	24,1	24,1
21-23 yaşında	57	18,8	42,9
24-26 yaşında	66	21,8	64,7
27-29 yaşında	65	21,5	86,1
30-32 yaşında	25	8,3	94,4
33-35 yaşında	9	3,0	97,4
36-38 yaşında	4	1,3	98,7
39-41 yaşında	4	1,3	100,0
Toplam	303	100,0	

Tablo 9'a göre katılımcılar arasında evlilik yaşı olarak en küçük grubu (18-23 yaş arası) en büyük katılımcı grubunu oluşturmaktadır (%24,1). 24-26 yaş aralığında evlenenler %21,8, 27-29 yaş aralığında evlenenler ise %21,5'lik grubu oluşturmaktadırlar. Evlenme yaşı bağlamında katılımcıların oran sıralaması şu şekilde devam etmektedir: 21-23 yaş arası evlenenler > 30-32 yaş aralığında evlenenler > 33-35 arası evlenenler > 36-38 yaş arası evlenenler ve son olarak 39-41 yaş aralığında evlenenler.

Tablo 10. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Evlilik Süresine Göre Dağılımı

Evlilik Süresi	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
0-2 yıl	66	21,8	21,8
2-5 yıl	40	13,2	35,0
6-9 yıl	23	7,6	42,6
10-13 yıl	25	8,3	50,8
14-17 yıl	29	9,6	60,4
18-21 yıl	36	11,9	72,3
22-25 yıl	25	8,3	80,5
26-29 yıl	15	5,0	85,5
30-34 yıl	17	5,6	91,1
35 yıl ve üzeri	27	8,9	100,0
Toplam	303	100,0	

Katılımcıların evlilik süreleri incelendiğinde yeni evli olanlar (0-2 yıl) en büyük grubu (%21,8) oluşturmaktadırlar. Evlilik süresine göre 0-2 yıldır evli olanları, oran olarak 2-5 yıldır evli olanlar, 18-21 yıldır evli olanlar, 14-17 yıldır evli olanlar, 35 yıl ve üzeri evli olanlar, 10-13 yıldır evli olanlar, 22-25 yıldır evli olanlar, 6-9 yıldır evli olanlar, 30-34 yıldır evli olanlar ve 26-29 yıldır evli olanlar takip etmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Evde Birlikte Yaşanılan Kişilere Göre Dağılımı

Evde Birlikte Yaşanılan Kişiler	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Eşimle birlikte	101	33,3	33,3
Eşim ve çocuklarımla birlikte	183	60,4	93,7
Eşim, çocuklarım ve eşimin akrabaları ile birlikte	8	2,6	96,3
Eşim, çocuklarım ve kendi akrabalarım ile birlikte	9	3,0	99,3
Diğer	2	,7	100,0
Toplam	303	100,0	

Tablo 11'e göre katılımcıların yaklaşık onda altısı (%60,4) eşi ve çocuklarıyla birlikte (çekirdek aile) yaşarken, yalnızca eşiyle birlikte yaşayanlar da katılımcı bütünü'nün %33,3'ünü oluşturmaktadır. Çekirdek ailesinin yanında kendi akrabaları ile birlikte yaşayanlar %3'lük kesimi oluştururken, çekirdek ailesinin yanında eşinin akrabaları ile birlikte yaşayanlar %2,6'lık kesimi oluşturmuşlardır.

Tablo 12. Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Ailelerle Görüşme Sıklığına Göre Dağılımı

Ailelerle Görüşme Sıklığı	Frekans	Yüzde %	Kümülatif Yüzde %
Her gün	143	47,2	47,2
Birkaç günde bir	81	26,7	73,9
Haftada bir	43	14,2	88,1
Birkaç haftada bir	14	4,6	92,7
Ayda bir	18	5,9	98,7
Hiçbir zaman	4	1,3	100,0
Toplam	303	100,0	

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların aileleri ile yaptıkları görüşmelerin sıklığına en büyük oranı (%47,2) aileleriyle her gün görüşenler elde etmişlerdir. En düşük oranı ise (%1,3) aileleriyle hiç görüşmeyenler elde etmişlerdir. Ailelerle görüşme sıklığına göre katılımcıların sıralaması şu şekildedir: Birkaç günde bir görüşenler %26,7, haftada bir görüşenler %14,2, ayda bir görüşenler %5,9 ve birkaç haftada bir görüşenler %4,6.

5.2. Genel Evlilik Uyumuna İlişkin Bulgular

Katılımcıların evlilik uyumları ile kişisel özellikleri arasındaki ilişkileri belirlemek üzere iki yol izlenmiştir. Birincide Evlilik uyumu ölçeğinin anlaşma ve ilişki tarzı alt ölçekleri ile katılımcıların *cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı* özellikleri arasındaki ilişki durumu Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ulaşılan bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Takip edilen ikinci yolda, üç boyutlu bir modelleme ile, katılımcıların evlilik uyumları (1), cinsiyetleri (2) ile *yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı* özelliklerine ilişkin genel uyum puanları hesaplanarak kişisel özelliklerin her bir alt boyutuna ilişkin, kesme noktası 43,50 alınarak, yüksek ve düşük uyum durumları belirlenmiştir. Bu konuda ulaşılan bulgular Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 13'te, evlilik uyumu göstergeleri olan *anlaşma* ve *ilişki tarzının* katılımcıların kişisel özelliklerinden etkilenme düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon çözümlemesine yer verilmiştir. Tabloya göre katılımcıların evlilik uyumu ölçeği, *anlaşma* boyutu ile ilişkisi saptanan kişisel özellikler ve ilişki düzeyi şöyledir: Yaş ($r=-.173$; $p<.01$), öğrenim durumu ($r=.255$; $p<.01$), etnik köken ($r=.107$; $p<.05$), evlilik öncesi flört süresi ($r=.112$; $p<.05$), çocuk sahibi olma durumu ($r=.195$; $p<.01$), sahip olunan çocuk sayısı ($r=-.223$; $p<.005$), evlilik süresi ($r=.119$; $p<.05$); evlenme yaşı ($r=.112$; $p<.05$), evde birlikte yaşanılan kişiler ($r=-.251$; $p<.01$).

Tablo 13. Evlilik Uyumu Ölçeğinin Alt Ölçekleri ile Katılımcıların Kişisel Özellikleri Arasındaki İlişki

Kişisel Özellik	Korelasyon	Anlaşma Ölçeği	İlişki Tarzı Ölçeği
Cinsiyetiniz	r	-0,039	-0,001
	p	0,251	0,491
Yaşınız	r	-,173**	-,097*
	p	0,001	0,046
Öğrenim durumunuz	r	,255**	,129*
	p	0	0,013
Yaşadığınız yer	r	-0,012	0,004
	p	0,418	0,476
Etnik kökeniniz (Anne ve babanızın etnik kökenini düşünerek yazınız)	r	,107*	-0,003
	p	0,032	0,477
Evlenme biçiminiz	r	0,022	-0,067
	p	0,353	0,123
Evlilik öncesi ilişki (flört) süreniz	r	,112*	0,049
	p	0,026	0,197
Çocuğunuz var mı?	r	,195**	0,077
	p	0	0,092
Kaç çocuğunuz var?	r	-,223**	-0,094
	p	0	0,052
Evlendiğinizde yaşıınız	r	,128*	0,02
	p	0,013	0,366
Evde kimlerle yaşıyorsunuz?	r	-,251**	-,122*
	p	0	0,017
Ailenizle görüşme/haberleşme sıklığınız	r	-0,003	-,117*
	p	0,479	0,021

Bu bulgulardan hareketle yaş, çocuk sayısı ve birlikte yaşanılan kişiler ile evlilik uyumu arasında ters yönde, öğrenim durumu, etnik köken, flört süresi, çocuk sahibi olma durumu, evlilik süresi ve evlenme yaşı arasında da olumlu yönde ilişki bulunduğu söylenebilir. Katılımcıların evlilik uyumlarını eğitim düzeyleri, etnik kökenleri, çocukların var olup olmaması ve kaç yaşında evlendikleri önemli oranda etkilemektedir. Kişilerin yaşları ve evde birlikte yaşadıkları kişilerin onların anlaşma boyutunda evlilik uyumlarını olumsuz yönde etkilemesi dikkat çeken bir bulgudur. Kültürel özelliklerimiz dikkate alındığında yaş

faktörünün evlilik uyumunu olumlu etkilemesi beklenir. O nedenle bu araştırmada ulaşılan bulgunun ileri araştırmalarla desteklenmesi yerinde olur.

Burada dikkat çeken bir bulgu da çocuk sahibi olmak evlilik uyumunu olumlu yönde etkilerken, sahip olunan çocukların sayısı ise olumsuz etkilemektedir. Diğer taraftan cinsiyet, yaşanılan yer ve evlenme biçimi ile anlaşma durumları arasında bir ilişkinin varlığına rastlanmamıştır.

Tablo 13'e göre katılımcıların evlilik uyumu ölçeği, *ilişki tarzı* boyutu ile ilişkisi saptanan kişisel özellikler ve ilişki düzeyi şöyledir: Yaş ($r=-.097$; $p<.05$), öğrenim durumu ($r=.129$; $p<.05$), evlilik süresi ($r=.120$; $p<.05$), evde birlikte yaşanılan kişiler ($r=-.122$; $p<.05$), aile ile görüşme sıklığı ($r=-.117$; $p<.05$).

Bu bulgulardan hareketle yaş ve evde birlikte yaşanılan kişiler ile evlilik uyumu arasında ters yönde, öğrenim durumu arasında da olumlu yönde ilişki bulunduğu söylenebilir.

Katılımcıların evlilik uyumlarını ilişki tarzı boyutunda yaşları, eğitim düzeyleri ve birlikte yaşadıkları kişiler önemli oranda etkilemektedir. Kişilerin yaşları ve evde birlikte yaşadıkları kişilerin onların ilişki tarzı boyutunda evlilik uyumlarını olumsuz yönde etkilerken, eğitim düzeylerinin iletişim tarzı üzerinde olumlu yönde etkili olması dikkat çeken bulgulardır.

Diğer taraftan cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, çocuk sayısı, evlenme biçimi, etnik köken, flört süresi, çocuk sahibi olma durumu, evlenme yaş ile ilişki tarzı durumları arasında bir ilişkinin varlığına rastlanmamıştır.

Tablo 14 katılımcıların evlilik uyumlarını kişisel özelliklerinden cinsiyeti temel alarak, diğer özelliklerin alt boyutları ile karşılaştırmaktadır. Tabloda her kişisel özelliğin alt boyutunda erkek ve kadın katılımcıların puan ortalamaları yan yana verilerek karşılaştırma olanağı sağlanmıştır.

Tablo 14. Evlilik Uyumu ile Katılımcıların Kişisel Özelliklerinin Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Kişisel Özellik	Alt Boyut	Cinsiyetiniz	
		Kadın	Erkek
		Uyum Puanı $\bar{X}$	Uyum Puanı $\bar{X}$
Yaşınız	18-23 arası	48,20	44,00
	24-29 arası	48,04	47,44
	30-35 arası	43,21	45,67
	36-41 arası	42,76	43,11
	42-47 arası	41,79	37,64
	48-54 arası	43,18	40,14
	55 ve üzeri	45,57	43,20
Öğrenim durumunuz	Okula gitmemiş	41,33	44,00
	İlkokul	40,69	36,31
	Orta okul	39,27	41,69
	Lise	45,36	44,55
	Üniversite	45,18	45,88
	Lisansüstü	48,90	43,45
Yaşadığımız yer	Köy-kasaba	37,00	19,00
	İlçe	50,20	40,00
	İl merkezi	45,61	43,70
	Büyükşehir	43,56	43,82
Etnik kökeniniz (Anne ve babanızın etnik kökenini düşünerek yazınız)	Türk	44,17	40,57
	Kürt	43,61	41,27
	Laz	42,38	45,41
	Çerkez	46,20	48,08
	Boşnak	46,13	49,00
	Arnavut, Makedon	44,20	42,33
	Rum	44,25	45,50
	Bulgar-Pomak	48,50	48,00
	Ermeni, Rus	40,40	45,00
	Özbek, Kazak, Azeri	44,80	46,67
Diğer	45,22	44,40	

Kişisel Özellik	Alt Boyut	Cinsiyetiniz	
		Kadın	Erkek
		Uyum Puanı $\bar{X}$	Uyum Puanı $\bar{X}$
Evllenme biçiminiz	Görücü usulü	41,16	42,07
	Anlaşarak	45,02	45,02
	Akraba evliliği	49,08	41,25
	Kaçarak	35,00	23,00
	Diğer	33,00	45,33
Evlilik öncesi ilişki (flört) süreniz	0-1 yıl	43,76	41,77
	1-3 yıl	45,05	45,00
	3-5 yıl	43,77	46,35
	5-10 yıl	45,70	45,63
Çocuğunuz var mı?	Evet	43,13	42,47
	Hayır	46,82	46,19
Kaç çocuğunuz var?	Yok	46,82	46,43
	1 tane	46,14	46,66
	2 tane	42,51	38,41
	3 tane	42,03	44,82
	4 tane	41,80	43,20
	5 ve üzeri	43,00	42,00
Evlendiğinizde yaşıınız	18-20 yaşında	42,92	39,80
	21-23 yaşında	43,30	40,88
	24-26 yaşında	44,81	43,65
	27-29 yaşında	46,65	45,84
	30-32 yaşında	45,00	46,92
	33-35 yaşında	42,50	46,14
	36-38 yaşında	45,67	52,00
	39-41 yaşında	24,00	36,33
Evlilik Süreniz (yıl)	0-2 yıl	41,28	39,19
	2-5 yıl	45,95	43,60
	6-9 yıl	45,00	45,29
	10-13 yıl	38,94	50,38
	14-17 yıl	46,50	45,24

Evlilik Süreniz (yıl)	18-21 yıl	48,07	43,62
	22-25 yıl	45,79	47,67
	26-29 yıl	47,44	39,50
	30-34 yıl	42,56	43,25
	35 yıl ve üzeri	45,10	46,33
Evde kimlerle yaşıyorsunuz?	Eşimle birlikte	47,08	45,74
	Eşim ve çocuklarımla birlikte	43,24	42,83
	Eşim, çocuklarım ve eşimin akrabaları ile birlikte	40,00	40,00
	Eşim, çocuklarım ve kendi akrabalarım ile birlikte	31,75	37,20
	Diğer	43,00	44,00
Ailenizle görüşme/haberleşme sıklığınız	Her gün	45,02	43,30
	Birkaç günde bir	42,62	44,45
	Haftada bir	44,25	44,09
	Birkaç haftada bir	44,43	41,43
	Ayda bir	41,71	40,27
	Hiçbir zaman	52,00	51,00

Tablo 14'e göre kadın katılımcılar arasında en yüksek uyum puanını yaşlarına göre 18-23 yaş aralığında olanlar, en düşük uyum puanını da 42-47 yaş aralığında olanlar elde etmişlerdir. Erkek katılımcılar arasında ise en yüksek uyum puanını 24-29 yaş grubundakiler, en düşük puan ortalamasını ise 42-47 yaş aralığındakiler elde etmişlerdir. Bu bulgudan hareketle yaş ilerledikçe hem kadın hem de erkek katılımcıların evlilik uyumlarının düşmekte olduğunu söylemek olanaklıdır.

Kadın katılımcılar arasında en yüksek uyum puanını öğrenim durumlarına göre lisansüstü mezunları elde ederken, en düşük uyum puanını ise ortaokul mezunları elde etmişlerdir. Ortaokul mezunlarının okula gitmeyen kadın katılımcılardan daha düşük uyum ortalaması elde etmiş olmaları dikkat çekicidir. Erkek katılımcılar arasında öğrenim durumuna göre en yüksek uyum puanı ortalamasını üniversite mezunları en düşük uyum puanı ortalamasını ise ilkökul mezunları elde etmiştir. Bulgular eğitim düzeyi arttıkça kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının arttığını göstermekle birlikte, erkek katılımcılar arasında okula

gitmemiş olanların yüksek uyum göstermesi durumunun ileri araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Yaşanılan yerin evlilik uyumu üzerinde erkek ve kadınlarda farklı etki yaptığı söylenebilir. Tablo 14'te ilçe merkezinde yaşayan kadın katılımcıların en yüksek uyum puanını elde etmelerine karşın, erkekler arasında büyükşehirlerde yaşayanlar daha yüksek uyum puanları elde etmişlerdir. Bu bulgu, ilçe merkezinde yaşayan kadınların ekonomik olarak erkeklere bir miktar daha bağımlı bir yaşam sürdürdüklerini düşündürebilir. Bu düşünceyi destekleyen bir bulgu da köy ve kasabalarda yaşayan kadınların diğer yerleşim yerlerindeki kadınlara göre nispeten daha düşük uyum puanları almalarıdır. Yine kadın katılımcılar gibi erkekler arasında da en düşük uyum puanını köy ve kasabalarda yaşayanlar elde etmişlerdir. Burada dikkat çeken bulgu hem kadın hem de erkek katılımcılar arasında en düşük evlilik uyumu gösterenlerin köy ve kasabalarda yaşıyor olmasıdır.

Etnik köken bağlamında Tablo 14'ü incelediğimizde Bulgar ve Pomak kadınları en yüksek uyum ortalamasını, Ermeni ve Rus kadınları ise en düşük puan ortalamasını elde etmişlerdir. Erkeklerde ise durum biraz farklıdır. Erkek katılımcılar arasında en yüksek evlilik uyum puanını Boşnak erkekleri, en düşük evlilik uyumunu ise Türk kökenli erkekler elde etmişlerdir. Herhangi iddialı bir yoruma gitmemek için burada elde edilen bulguların ileri araştırmalarla desteklenmesi yerinde olacaktır.

Evlenme biçimleri incelendiğinde, akraba evliliği yapan kadınlar diğer evlenme biçimlerine göre daha yüksek evlilik uyumu göstermektedirler. Kadınlar arasında en düşük uyumu ise kaçarak ya da diğer biçimlerde evlenenler göstermektedir. Erkekler arasında ise anlaşarak evlenenler ile diğer biçimlerde evlenenler en yüksek evlilik uyumunu gösterirken, kaçarak evlenenlerin evlilik uyumu gösterdiklerini söylemek pek zordur. Bu bulgulardan hareketle, kadın katılımcılar için tanıdıkları akraba erkeklerle evlenmek evlilik uyumuna katkı sağlarken, erkekler kendileriyle evlenmek için kaçmayı tercih eden kadınlara karşı uyum göstermemektedirler.

Kadınlar arasından uzun süre (5-10 yıl) evlilik öncesi flört yaşayanlar en yüksek uyumu elde ederken, en az süre (0-1 yıl) flört edenler de en düşük evlilik uyumu puan ortalaması elde etmişlerdir. Erkekler tarafında ise 3-5 yıl flört edenler en yüksek evlilik uyumu puanını, 0-1 yıl flört edenler ise en düşük evlilik uyumu puan ortalamasını elde etmişlerdir. Burada dikkat çeken sonuç uzun ya da kısa flört süresi kadın katılımcılar üzerinde yüksek evlilik uyumunu

sağlarken, erkeklerin kısa flört süresi ile daha düşük evlilik uyumu yaşadıklarıdır. Bu bulgudan hareketle flört süresinin erkekler ve kadınlar üzerinde farklı etkilere yol açtığı, tahmin edilenin aksine uzun flört süresinin erkeklerin evlilik uyumları üzerinde olumsuz etkisinin olmadığı söylenebilir. Bu bulgunun ileri araştırma bulguları ile desteklenmesi yerinde olacaktır.

Tablo 14 incelediğinde çocuk sahibi olmak kadınların ve erkeklerin evlilik uyumları üzerinde olmama durumundan daha az etkili olmaktadır. Çocukları olmayanlar olanlardan bir miktar daha uyumlu görünmektedirler. Diğer taraftan hiç çocuğu olmayan kadın katılımcılar daha yüksek uyum puanı elde ederken, erkekler arasında ise tek çocuğu olanlar en yüksek uyum puanını elde etmişlerdir. Ulaşılan bulgunun katılımcı kitlesinin özellikleri ile ilişkili olduğu, o nedenle daha büyük ve çeşitli grupları içeren örneklem gruplarıyla yapılacak araştırmalarla bu bulgunun desteklenmesi gerektiği söylenebilir.

Kaç yaşında evlendikleri kadın ve erkek katılımcıların evlilik uyumları üzerinde benzer etkiler yapmaktadır. En yüksek evlilik uyumu puanı ortalamasını kadınlar arasında 27-29 yaş aralığında evlenenler elde ederken, en düşük evlilik uyumunu ise 39-41 yaşında evlenen kadınlar elde etmişlerdir. Bu bulgu kadın katılımcıların iyi evlilik uyumu için mümkün olduğunca evlenme işinde 35 yaşını geçirmemeye dikkat etmeleri gerektiğini düşündürmektedir. Erkek katılımcılar arasında en yüksek uyumu 36-38 yaş aralığında evlenenler, en düşük evlilik uyumunu ise 39-41 yaş aralığındakiler elde etmişlerdir. Birbirine yakın iki yaş grubu arasında uçurum olmasının bu örneklem grubuyla ilişkili olabileceği, bu bulgunun ileri araştırmalarla desteklenmesi gerektiği söylenebilir.

Evlilik süreleri incelendiğinde kadın katılımcılar arasında en yüksek evlilik uyumu puanını 18-21 yıldır evli olanlar, en düşük evlilik uyumunu ise 10-13 yıldır evli olanlar elde etmişlerdir. Erkekler arasında ise durum tam tersidir. En yüksek evlilik uyumunu 10-13 yıldır evli olanlar, en düşük evlilik uyumunu ise yeni evlenenler (0-2 yıllık evliler) elde etmişlerdir. Bu bulgu erkeklerde evliliğin ilk yıllarında evlilik uyumunun düşük olduğunu, sonraki yıllarda ise artış olmakla birlikte değişkenlik gösterdiğini düşündürmektedir. Kadınlarda ise durum biraz farklıdır. Bulguya göre 10-13 yıllık evli olan kadınların uyumları diğer dönemlere göre bir miktar düşmektedir. Bulgular evlilik uyumunda cinsiyetler arasında bazı farklılıklar görülmekle birlikte evlilik süresinin evlilik uyumu ile doğrudan bir ilişkisinin varlığı konusunda kesin sonuçlara ulaştırmamaktadır. Evlilik süresinin evlilik uyumu ile olan ilişkisini sınırlı sayıda ileri araştırmalar yapılması yerinde olacaktır.

Evde eşiyle birlikte yaşayan kadınlar ve erkekler en yüksek evlilik uyumu puan ortalamasını elde ederken, eşi, çocukları ve kendi akrabaları ile birlikte yaşayanların ise en düşük evlilik uyumunu elde ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın sayısının erkeklerden fazla olması birlikte yaşanan kişiler konusunda şöyle bir yorum yapmayı olanaklı kılmaktadır: Evde kocasının akrabaları ile birlikte yaşayan kadınlar, evde karısının akrabaları ile birlikte yaşayan erkeklere göre daha fazla uyuma sahiptir. Bu durum üzerinde evli kadınların çocuklarını ya da kendi ekonomik durumlarını dikkate alarak hareket etmeleri ya da kocalarına göre daha toleranslı olmaları etkili olmuş olabilir. Bu düşüncenin ileri araştırmalarla desteklenmesi yerinde olacaktır.

Ailesiyle hiç görüşmeyen erkek ve kadın katılımcılar en yüksek uyum puanını elde ederken, ayda bir görüşenler ise en düşük evlilik uyum puanını elde etmişlerdir. Diğer taraftan tüm görüşme sıklıklarında kadın katılımcılar orta ve yüksek evlilik uyumlarına sahipken, aileleriyle birkaç haftada ya da ayda bir görüşen erkeklerin evlilik uyumları düşüğe yakın orta düzeydedir. Bu bulgulardan hareketle ailelerle görüşme sıklığının evlilik uyumu üzerinde etkili olduğu sonucu çıkarılabilir. En yüksek uyum değerleri dikkate alındığında bu araştırma bulgularının ileri araştırmalarla desteklenmesi önerilebilir.

5.3. Yüksek ve Düşük Evlilik Uyumu ile Kişisel Özellikler Arasındaki Etkileşim

Evlilik uyum düzeyi yüksek ve düşük olan katılımcıların bu durumları üzerinde kişisel özelliklerinin etkisini ortaya çıkarmak için öncelikle, Evlilik uyum ölçeğinin, anlaşma ve ilişki tarzı alt ölçeklerine ilişkin yüksek ve düşük uyum gösteren grubun puan ortalamaları (Tablo 15) ile her bir gruptaki en yüksek ve en düşük değerler incelenmiş, arkasından regresyon çözümlemesi yapılarak kişisel özelliklerin evlilik uyumunun yüksekliğine ya da düşüklüğüne etkisi ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 15. Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Katılımcıların Uyum Puanı Ortalamaları

Uyum Düzeyi	Anlaşma	İlişki	Genel Evlilik	
		Tarzı	Uyumu	
	Madde Sayısı			
	9	6	15	
Yüksek	$\bar{X}$ -Ortalama	38,5449	11,8371	50,3708
	Standart Sapma	3,67780	1,45415	4,12621
	En düşük puan	32,00	12,00	44,00
	En yüksek puan	45,00	14,00	58,00
	Sayı	178	178	178
	Düşük	$\bar{X}$ -Ortalama	26,9360	7,7440
Standart Sapma		5,76243	2,53970	7,07175
En düşük puan		12,00	3,00	15,00
En yüksek puan		33,00	10,00	43,00
Sayı		125	125	125
Toplam		$\bar{X}$ -Ortalama	33,7558	10,1485
	Standart Sapma	7,37095	2,82158	9,50668
	En düşük puan	12,00	3,00	15,00
	En yüksek puan	45,00	14,00	58,00
	Sayı	303	303	303

Tablo 15 incelendiğinde yüksek uyum gösteren katılımcıların anlaşma ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması $\bar{X}$: 38,55, ilişki tarzı ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması $\bar{X}$: 11,84 ve ölçek bütününden elde etmiş oldukları puan ortalaması da $\bar{X}$: 50,37'dir. Yüksek evlilik uyumu gösteren katılımcıların ölçeklere göre elde etmiş oldukları en yüksek ve en düşük puanlar şu şekildedir: Anlaşma: $\bar{X}$: 45,00- $\bar{X}$:32,00; ilişki tarzı, $\bar{X}$: 14,00-12,00; ölçek bütünü, $\bar{X}$: 58,00-44,00.

Düşük evlilik uyumu gösteren katılımcıların anlaşma ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması $\bar{X}$: 26,94, ilişki tarzı ölçeğinden elde ettikleri puan ortalaması $\bar{X}$: 7,74 ve ölçek bütününden elde etmiş oldukları puan ortalaması da $\bar{X}$: 34,68'dir. Düşük evlilik uyumu gösteren katılımcıların ölçeklere göre elde etmiş oldukları en yüksek ve en düşük puanlar da şu şekildedir: Anlaşma: $\bar{X}$: 33,00- $\bar{X}$:12,00; ilişki tarzı, $\bar{X}$: 10,00-3,00; ölçek bütünü, $\bar{X}$: 43,00-15,00.

Tablo 15'te dikkat çeken bir bulgu da yüksek evlilik uyumu gösteren katılımcıların sayısı (178), düşük evlilik uyumu gösterenlerden (125) daha düşüktür. Bu bulguya göre yüksek uyum gösterenler bütünün %58,74'ünü, düşük uyum gösterenler de %41,26'sını oluşturmaktadırlar. Bu bulgudan hareketle katılımcıların demografik durumlarından bağımsız olarak genel olarak yükseğe yakın orta ve yüksek evlilik uyumu gösterdiklerini söyleyebiliriz.

Diğer taraftan katılımcıların göstermiş oldukları yüksek ve düşük uyum düzeylerinin *cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanılan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı* gibi kişisel özellikleri ile etkileşim durumlarını ortaya çıkarmak için yapılan regresyon çözümlemesinde yüksek ilişki bulunmuştur $F(3,846)=2.30$, $p<.01$. çözümleme sonucunda *öğrenim durumu* ($\beta=1.19$, $t(302)=2,127$, $p<.05$) ile *evde birlikte yaşanılan kişiler* ($\beta=-1.99$, $t(302)=-2,050$, $p<.05$) değişkenleri evlilik uyumuyla anlamlı düzeyde ilişki göstermiştir. Diğer taraftan *cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi ve ailelerle görüşme sıklığı* değişkenleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı düzeyde ilişkinin varlığı gözlenmemiştir.

Bu bulgulardan hareketle evlilik uyumunun yüksek ya da düşük oluşu katılımcıların kişisel özelliklerinden öğrenme durumu ile evde birlikte yaşanılan kişilere göre değişmektedir denilebilir. Fakat *cinsiyet, yaş, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi ve ailelerle görüşme sıklığının* katılımcıların evlilik uyumlarının yüksek ya da düşük oluşu üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

Bu konuda karışıklığa neden olmamak amacıyla şunu söyleyebiliriz: Kişilerin genel evlilik uyumları üzerinde yapılan korelasyon çözümlemelerinde elde edilen ilişki durumları ile evlilik uyumlarının yüksek ya da düşük olması üzerinde kişilik özelliklerinden hangilerinin ne düzeyde etkili olduğuna ilişkin yapılan regresyon çözümlemesi farklı amaçlara yöneliktir. Korelasyon çözümlemesi hangi kişisel özelliğin evlilik uyumu ile ne düzeyde ilişkili olduğunu

ortaya çıkarırken, regresyon özümlemesi ile de evlilik uyumunun yüksek ya da düşük olmasının hangi kişisel özelliklerden etkilendiği belirlenmiştir.

6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Marmara Bölgesi'nde yaşayan farklı kişisel özelliklere sahip katılımcıların Evlilik uyumlarının onların demografik özellikleriyle ilişkisi betimlenmiştir.

Araştırmada veri toplama amacıyla 15 maddelik Evlilik Uyumu Ölçeği ile Kişisel Bilgiler Formu kullanılmıştır. Evlilik Uyumu Ölçeği anlaşma ve ilişki tarzı olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Anlaşma ölçeği dokuz soruluk likert tipinde yapılandırılmış, ilk sorusu çok mutsuzdan çok mutluya, diğer sekiz sorusu ise “her zaman anlaşırız”dan “her zaman anlaşamayız”a kadar sıralanan altı dereceli bir ölçektir. İkinci alt ölçek olan ilişki tarzı ise hem derecelendirilmiş hem de derecelendirilmemiş altı adet maddeyi içeren bir ölçektir.

Kişisel Bilgiler Formu ise katılımcıların demografik özelliklerini 13 farklı alanda ortaya çıkarmaya yarayan ve araştırmacı tarafından ilgili alanyazın incelenerek geliştirilmiş bir formdur. Evlilik Uyumu Ölçeği nihai uygulama öncesi iç tutarlılık testine tabi tutulmuş ve güvenilirlik değeri (Cronbach's Alpha) .878 olarak ölçülmüştür. Ölçek ve formun uygulanmasından elde edilen veriler elektronik ortamda kayıt altına alınarak, ilgili istatistiksel tekniklerle çözümlenmiş ve ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmada amaç doğrultusunda üç temel sorunun yanıtı aranmıştır. İlk soru katılımcıların kişisel özelliklerinin onların evlilik uyumları üzerindeki etkisini belirlemeye dönüktür. Araştırmanın ikinci sorusu kişisel özellikler ile anlaşma ve ilişki tarzı alt ölçekleri ile ilişkisini ortaya çıkarmayı amaçlarken, üçüncü soru yüksek ve düşük evlilik uyumları üzerinde kişisel özelliklerin etkisini incelemektedir.

Araştırma sorularına yanıt bulmak üzere elde edilen veriler; aritmetik ortalama ($\bar{X}$), Frekans (f), Yüzde (%), Standart sapma (SS), Pearson korelasyon testi ve regresyon testi yardımıyla çözümlenerek yorumlanmıştır.

Kişisel özelliklerin katılımcıların evlilik uyumu puan ortalamaları üzerindeki etkilerini değerlendirmek üzere yukarıda bahsedilen tanımlayıcı ve detaylı istatistiksel çözümlenmeler yapılmış ve demografik özelliklerin kiminde anlamlı düzeyde ilişkiler bulunurken kimilerinde ise anlamlı düzeyde ilişkinin varlığı gözlenmemiştir. Araştırmaya katılan kişilerin anlaşma ve ilişki tarzı konularındaki evlilik uyumlarının onların kişisel özelliklerine (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme

yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı) göre etkilenip etkilenmediği incelenmiştir.

Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda katılımcıların demografik özelliklerinin Evlilik uyumu ölçeğinin alt ölçekleri bağlamında kimi noktalarda farklı etkilerde buldukları gözlenmiştir. Ulaşılan bulgulardan bazıları 1. kişisel özellikler – evlilik uyumu korelasyonu, 2. evlilik uyumunda kadın-erkek farklılaşması ile 3. yüksek ve düşük evlilik uyumu üzerinde kişisel özelliklerin etkisi bağlamında üç başlık altında değerlendirilmiştir:

Kişisel Özellikler – Evlilik Uyumu Arasındaki Korelasyona İlişkin Sonuçlar:

- Yaş, çocuk sayısı ve birlikte yaşanan kişiler ile evlilik uyumu arasında ters yönde, öğrenim durumu, etnik köken, flört süresi, çocuk sahibi olma durumu, evlenme yaşı arasında da olumlu yönde ilişki bulunmaktadır.
- Katılımcıların evlilik uyumlarını eğitim düzeyleri, etnik kökenleri, çocukların var olup olmaması ve kaç yaşında evlendikleri önemli oranda etkilemektedir. Kişilerin yaşları ve evde birlikte yaşadıkları kişiler onların *anlaşma* boyutunda evlilik uyumlarını olumsuz yönde etkilemektedir.
- Çocuk sahibi olmak evlilik uyumunu olumlu yönde etkilerken, sahip olunan çocukların sayısı ise olumsuz etkilemektedir.
- Cinsiyet, yaşanan yer ve evlenme biçimi ile anlaşma durumları arasında bir ilişkinin varlığına rastlanmamıştır.
- Yaş ve evde birlikte yaşanan kişiler ile evlilik uyumu arasında ters yönde, öğrenim durumu arasında da olumlu yönde ilişki bulunduğu söylenebilir.
- Katılımcıların evlilik uyumlarını *ilişki tarzı* boyutunda yaşları, eğitim düzeyleri ve birlikte yaşadıkları kişiler önemli oranda etkilemektedir. Kişilerin yaşları ve evde birlikte yaşadıkları kişilerin onların ilişki tarzı boyutunda evlilik uyumlarını olumsuz yönde etkilerken, eğitim düzeylerinin iletişim tarzı üzerinde olumlu yönde etkilidir.
- Cinsiyet, yaş, yaşanan yer, çocuk sayısı, evlenme biçimi, etnik köken, flört süresi, çocuk sahibi olma durumu, evlenme yaşı ile *ilişki tarzı* durumları arasında bir ilişkinin varlığına rastlanmamıştır.

Evlilik Uyumunda Kadın-Erkek Farklılaşmasına İlişkin Sonuçlar:

- Kadın katılımcılar arasında en yüksek uyum puanını yaşlarına göre 18-23 yaş aralığında

olanlar, en düşük uyum puanını da 42-47 yaş aralığında olanlar elde etmişlerdir. Erkek katılımcılar arasında ise en yüksek uyum puanını 24-29 yaş grubundakiler, en düşük puan ortalamasını ise 42-47 yaş aralığındakiler elde etmişlerdir.

- Kadın katılımcılar arasında en yüksek uyum puanını öğrenim durumlarına göre lisansüstü mezunları elde ederken, en düşük uyum puanını ise ortaokul mezunları elde etmişlerdir.
- Erkek katılımcılar arasında öğrenim durumuna göre en yüksek uyum puanı ortalamasını üniversite mezunları en düşük uyum puanı ortalamasını ise ilkokul mezunları elde etmiştir. Bulgular eğitim düzeyi arttıkça kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının arttığını göstermekle birlikte, erkek katılımcılar arasında okula gitmemiş olanların yüksek uyum göstermesi durumunun ileri araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir. *Bu sonuç birinci hipotezimizi doğrulamaktadır.*
- Yaşanılan yerin evlilik uyumu üzerinde erkek ve kadınlarda farklı etki yaptığı söylenebilir. İlçe merkezinde yaşayan kadın katılımcıların en yüksek uyum puanını elde etmelerine karşın, erkekler arasında büyükşehirlerde yaşayanlar daha yüksek uyum puanları elde etmişlerdir.
- Yine kadın katılımcılar gibi erkekler arasında da en düşük uyum puanını köy ve kasabalarda yaşayanlar elde etmişlerdir. Burada dikkat çeken bulgu hem kadın hem de erkek katılımcılar arasında en düşük evlilik uyumu gösterenlerin köy ve kasabalarda yaşıyor olmasıdır.
- Etnik köken bağlamında Bulgar ve Pomak kadınları en yüksek uyum ortalamasını, Ermeni ve Rus kadınları ise en düşük puan ortalamasını elde etmişlerdir. Erkeklerde ise durum biraz farklıdır. Erkek katılımcılar arasında en yüksek evlilik uyum puanını Boşnak erkekleri, en düşük evlilik uyumunu ise Türk kökenli erkekler elde etmişlerdir.
- Evlenme biçimleri incelendiğinde, akraba evliliği yapan kadınlar diğer evlenme biçimlerine göre daha yüksek evlilik uyumu göstermektedirler. Kadınlar arasında en düşük uyumu ise kaçarak ya da diğer biçimlerde evlenenler göstermektedir. Erkekler arasında ise anlaşarak evlenenler ile diğer biçimlerde evlenenler en yüksek evlilik uyumunu gösterirken, kaçarak evlenenlerin evlilik uyumu gösterdiklerini söylemek pek zordur.
- Kadınlar arasından uzun süre (5-10 yıl) evlilik öncesi flört yaşayanlar en yüksek uyumu elde ederken, en az süre (0-1 yıl) flört edenler de en düşük evlilik uyumu puan ortalaması elde etmişlerdir. Erkekler tarafında ise 3-5 yıl flört edenler en yüksek evlilik

uyumu puanını, 0-1 yıl flört edenler ise en düşük evlilik uyumu puan ortalamasını elde etmişlerdir. Burada dikkat çeken sonuç uzun ya da kısa flört süresi kadın katılımcılar üzerinde yüksek evlilik uyumunu sağlarken, erkeklerin kısa flört süresi ile daha düşük evlilik uyumu yaşadıklarıdır. Bu bulgudan hareketle flört süresinin erkekler ve kadınlar üzerinde farklı etkilere yol açtığı, tahmin edilenin aksine uzun flört süresinin erkeklerin evlilik uyumları üzerinde olumsuz etkisinin olmadığı söylenebilir.

Bu sonuç ikinci hipotezimizi doğrulamaktadır.

- Çocuk sahibi olmak kadınların ve erkeklerin evlilik uyumları üzerinde olmama durumundan daha az etkili olmaktadır. Çocukları olmayanlar olanlardan bir miktar daha uyumlu görünmektedirler. Diğer taraftan hiç çocuğu olmayan kadın katılımcılar daha yüksek uyum puanı elde ederken, erkekler arasında ise tek çocuğu olanlar en yüksek uyum puanını elde etmişlerdir. Bu bulgulardan hareketle toplumumuzdaki “*çocuk yapın evliliğiniz güçlensin*” tarzındaki önerinin katılımcılar nezdinde çok anlamlı bulunmadığı söylenebilir.
- Kaç yaşında evlendikleri kadın ve erkek katılımcıların evlilik uyumları üzerinde benzer etkiler yapmaktadır. En yüksek evlilik uyumu puanı ortalamasını kadınlar arasında 27-29 yaş aralığında evlenenler elde ederken, en düşük evlilik uyumunu ise 39-41 yaşında evlenen kadınlar elde etmişlerdir. Bu bulgu kadın katılımcıların iyi evlilik uyumu için mümkün olduğunca evlenme işinde 35 yaşını geçirmemeye dikkat etmeleri gerektiğini düşündürmektedir. Erkek katılımcılar arasında en yüksek uyumu 36-38 yaş aralığında evlenenler, en düşük evlilik uyumunu ise 39-41 yaş aralığındakiler elde etmişlerdir. *Bu sonuç üçüncü hipotezimizi doğrulamamaktadır.*
- Evlilik süreleri incelendiğinde kadın katılımcılar arasında en yüksek evlilik uyumu puanını 18-21 yıldır evli olanlar, en düşük evlilik uyumunu ise 10-13 yıldır evli olanlar elde etmişlerdir. Erkekler arasında ise durum tam tersidir. En yüksek evlilik uyumunu 10-13 yıldır evli olanlar, en düşük evlilik uyumunu ise yeni evlenenler (0-2 yıllık evliler) elde etmişlerdir. Bu bulgu erkeklerde evliliğin ilk yıllarında evlilik uyumunun düşük olduğunu, sonraki yıllarda ise artış olmakla birlikte değişkenlik gösterdiğini düşündürmektedir. Kadınlarda ise durum biraz farklıdır. Bulguya göre 10-13 yıllık evli olan kadınların uyumları diğer dönemlere göre bir miktar düşmektedir. Bulgular evlilik uyumunda cinsiyetler arasında bazı farklılıklar görülmekle birlikte evlilik süresinin evlilik uyumu ile doğrudan bir ilişkisinin varlığı konusunda kesin sonuçlara ulaştırmamaktadır.

- Evde eşiyle birlikte yaşayan kadınlar ve erkekler en yüksek evlilik uyumu puan ortalamasını elde ederken, eşi, çocukları ve kendi akrabaları ile birlikte yaşayanların ise en düşük evlilik uyumunu elde ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın sayısının erkeklerden fazla olması birlikte yaşanan kişiler konusunda şöyle bir yorum yapmayı olanaklı kılmaktadır: Evde kocasının akrabaları ile birlikte yaşayan kadınlar, evde karısının akrabaları ile birlikte yaşayan erkeklere göre daha fazla uyuma sahiptir. Bu durum üzerinde evli kadınların çocuklarını ya da kendi ekonomik durumlarını dikkate alarak hareket etmeleri ya da kocalarına göre daha toleranslı olmaları etkili olmuş olabilir.
- Ailesiyle hiç görüşmeyen erkek ve kadın katılımcılar en yüksek uyum puanını elde ederken, ayda bir görüşenler ise en düşük evlilik uyum puanını elde etmişlerdir. Diğer taraftan tüm görüşme sıklıklarında kadın katılımcılar orta ve yüksek evlilik uyumlarına sahipken, aileleriyle birkaç haftada ya da ayda bir görüşen erkeklerin evlilik uyumları düşüğe yakın orta düzeydedir. Bu bulgulardan hareketle ailelerle görüşme sıklığının evlilik uyumu üzerinde etkili olduğu sonucu çıkarılabilir.

Yüksek ve Düşük Evlilik Uyumu Üzerinde Kişisel Özelliklerin Etkisi:

- Bulgulardan hareketle katılımcıların demografik durumlarından bağımsız olarak genel olarak yükseğe yakın orta ve yüksek evlilik uyumu gösterdiklerini söyleyebiliriz.
- Katılımcıların göstermiş oldukları yüksek ve düşük uyum düzeylerinin *cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşanan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi, evde birlikte yaşanan kişiler ve ailelerle görüşme sıklığı* gibi kişisel özellikleri ile etkileşim durumlarını ortaya çıkarmak için yapılan regresyon çözümlemesinde yüksek ilişki bulunmuştur. Çözümleme sonucunda *öğrenim durumu* ile *evde birlikte yaşanan kişiler* değişkenleri evlilik uyumuyla anlamlı düzeyde ilişki göstermiştir. Diğer taraftan *cinsiyet, yaş, yaşanan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi ve ailelerle görüşme sıklığı* değişkenleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı düzeyde ilişkinin varlığı gözlenmemiştir.
- Evlilik uyumunun yüksek ya da düşük oluşu katılımcıların kişisel özelliklerinden öğrenme durumu ile evde birlikte yaşanan kişilere göre değiştiği söylenebilir. Fakat

cinsiyet, yaş, yaşanan yer, etnik köken, evlenme biçimi, flört süresi, çocuk sayısı, evlenme yaşı, evlilik süresi ve ailelerle görüşme sıklığının katılımcıların evlilik uyumlarının yüksek ya da düşük oluşu üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

Sonuç olarak; katılımcıların evlilik uyumları ile onların kişisel özelliklerin kimi alt boyutları arasında yüksek düzeyde ilişkinin varlığı, kişisel özelliklerin kimi alt boyutlarında ise düşük düzeyde evlilik uyumu gözlenmiştir diyebiliriz. Hem evlilik uyumu hem de evlilik uyumunun yüksek ya da düşük oluşu üzerinde kişisel özelliklerin etkili olduğu, özellikle, yaş, eğitim durumu ve birlikte yaşanan kişilerin evlilik uyumu üzerinde oldukça etkili olduğu söylenebilir.

Buraya kadar ulaşılan sonuçlara dayanarak, araştırmanın ilgili alan yazın için önemli sayılabilecek bulgulara sahip olduğu ve yapılacak ilgili araştırmalara yol gösterici olabileceği söylenebilir.

- Eğitim durumunun yüksek olmasının evlilik uyumuyla arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu doğrulanmıştır.
- Flört süresinin uzunluğunun evlilik uyumuna olumlu yönde etkisi olduğu doğrulanmıştır.
- Evlilik yaşının küçük olması evlilik uyumunu olumsuz etkilediği doğrulanmıştır.

Farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının demografik özelliklere göre incelendiği araştırmanın sonucunda, elde edilen bulgularla birlikte literatürdeki araştırmalar üzerinden tartışılmıştır;

Ovalı (2010)'nın yapmış olduğu araştırmaya göre evlenmeden önce yaşanan ilişki süresinin evlilik uyumuna etkisi değerlendirildiğinde evlilik öncesi 0-1 yıl ve 3-5 yıl ilişki yaşayan çiftlerin, 1-3 yıl ilişki yaşayan çiftlere göre daha az çatışma yaşadığı görülmüştür. Elde ettiğimiz bulgulara göre kadınların evlilik öncesi 5-10 yıl flört sürelerinde yüksek evlilik uyumu gözlenirken, 0-1 yıl flört süresi olanların ise düşük evlilik uyumu gözlenmiştir. Erkeklerin evlilik öncesi 3-5 yıl flört sürelerinde yüksek uyum gözlenirken, 0-1 yılda en düşük evlilik uyumu görülmüştür. Kadın katılımcılarda uzun veya kısa flört süresi yüksek evlilik uyumu sağlarken erkek katılımcılarda kısa flört süresi düşük evlilik uyumu sağlamaktadır. Flört süresinin cinsiyetlere etkisi farklıdır. Uzun süreli flörtün erkeklerin evlilik uyumunda olumsuz etkisi görülmemiştir.

Yıldırım (1992)'in yaptığı çalışmada evlilik yaşının yükselmesiyle evlilik uyumunun da yükseldiği görülmektedir. Akpınar (2015)'in araştırmasında ise 15-19 yaş arası evlilik yapanların, 20-24 ve 25-29 yaş aralığında evlilik yapanlara göre evlilik uyumları daha düşüktür. Elde edilen bulgulara göre 27-29 yaş aralığında evlenen kadın katılımcılarda yüksek evlilik uyumu görülürken, 39-41 yaş aralığında düşük evlilik uyumu görülmüştür. 36-39 yaş aralığında evlenen erkek katılımcılarda ise yüksek evlilik uyumu, 39-41 düşük evlilik uyumu görülmüştür.

Kublay (2013)'in araştırmasına göre evlilik uyumunun evlilik süresine bağlı olarak değiştiğini görmekteyiz. 6-15 yıl arası evli olan çiftlerle 16-25 yıl arası evli olan çiftlerin, 0-5 yıl arası evli olan çiftlere göre evlilik uyumunda düşme gözlenmiştir. Evlilik süresinin artmasıyla evlilik uyumunda düşüş görülürken 26-35 yıl arası evli olan çiftlerin evlilik uyumlarında yeniden yükseliş olmuştur. Demiray (2006)'ın 534 evli kişiyle yaptığı araştırmaya göre evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. 10-15 yıl arası evli olan çiftlerin evlilik uyumunda düşüş gözlemlenirken sonraki yıllarda tekrar artış görülmüştür. Araştırmamızda ise evlilik süreleri değerlendirildiğinde 18-21 yıl arası evli olan kadın katılımcıların yüksek, 10-13 yıl arası evli olanların düşük evlilik uyumu olduğu görülmüştür. Erkek katılımcılarda ise 10-13 yıl arasında yüksek uyum görülürken 0-2 yıl arası düşük uyum görülmüştür. Elde edilen verilere göre erkeklerde evliliğin ilk yıllarında uyumun düşük olmasına karşılık sonraki yıllarda artış olmakla birlikte değişiklik göstermiştir. Evlilik uyumunda kadın erkek arasında farklılıklar olduğu tespit edilirken evlilik uyumuyla evlilik süresinin doğrudan ilişkili olduğu kanısına varılamamaktadır. Bu konuda literatür çeşitlilik göstermektedir.

Evlilik uyumu ile akraba evliliği arasındaki ilişkiyi araştıran Fıfıloğlu (2001) 150 çiftle görüşmüş ve akraba evliliği yapan çiftlerin evlilik uyumunun, akraba evliliği yapmayan çiftlerin evlilik uyumuna göre daha düşük olduğunu söylemiştir. Şendil ve Korkut (2008)'un 171 katılımcıyla yaptığı araştırmada görücü usulü ile evlenen çiftlerin, anlaşarak evlenen çiftlere göre evlilik uyum puanlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Cingisiz (2010)'in yaptığı bir başka araştırmaya göre görücü usulü ile evlenen çiftlerin, flört ederek evlenen çiftlere göre daha düşük evlilik uyumu gösterdikleri bulunmuştur. Buna karşılık araştırmamızdaki bulgulara göre kadın ve erkeğin evlenme biçimlerini incelediğimizde; kadınların akraba evliliklerinde, erkeklerin ise anlaşarak yaptıkları evliliklerde daha yüksek uyum gösterdikleri görülmüştür. Kadın erkek farketmeksizin kaçarak ya da diğer biçimlerde evlenenlerin daha düşük uyum sağladıkları görülmüştür. Kadınların akraba evliliğinin evlilik uyumlarına olumlu etkisi olduğu bulunmuştur. Genel olarak anlaşarak evlenmenin görücü

usulüne göre daha yüksek evlilik uyumu gösterdiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda literatürde evlilik uyumunun evlilik biçimine göre farklılaştığını belirten çalışmalar da mevcuttur.

Fışıloğlu (1992), Amerika’da lisans üstü eğitimi alan 70 katılımcının evlilik uyumunu ölçmeye yönelik çift uyum ölçeğini kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda eşin eğitim seviyesi ve evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Eğitim seviyesindeki artmanın evlilik uyumunu da arttırdığı gözlenmiştir. Aynı doğrultuda Yıldız (2012)’da katılımcıların eğitim seviyelerine göre evlilik uyumlarının değişiklik gösterdiğini ve eğitim seviyesi yükseldikçe uyumun arttığını gözlemlemiştir. Araştırmamızda da benzer bulgular elde edilmiştir. Kadınlarda lisansüstü mezunlarının yüksek uyum sağladıkları orta okul mezunlarının ise düşük uyum sağladıkları görülmüştür. Okula gitmeyen kadınların ortaokul mezunlarına göre daha yüksek uyum puanı elde etmiş olması dikkat çekmiştir. Erkeklerde ise üniversite mezunlarının yüksek uyum sağladığı ilkökul mezunlarının da düşük uyum sağladığı görülmüştür. Buna karşılık okula gitmeyen erkeklerin yüksek uyum göstermeleri dikkat çekerken araştırmalarla desteklenmesi gerekir. Sonuç olarak cinsiyet farketmeksizin eğitim seviyesinin artmasıyla evlilik uyumunda da artış gözlemlenmiştir. Dolayısıyla literatürle benzer bulgular elde edilmiştir.

Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan (2005) evlilik uyumunda yaşın etkili olmadığını belirtmişlerdir. Fidanoğlu (2006)’nın yaptığı araştırmada yaş yükseldikçe evlilik uyumunun azaldığı görülmüştür. Çakır (2008)’in araştırmasına göre çiftlerin evlilik uyumunun yaşlara göre değişiklik gösterdiği görülürken 26-34 yaş aralığının 35-50 yaş aralığına göre evlilik uyum puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Aynı doğrultuda Çakmak Tolan (2015)’in çalışmasında da 21-30 yaş grubunun, 31-40 ve 41 yaş üstü gruplara göre daha yüksek evlilik uyumuna sahip olduğu görülmektedir. Araştırmamızın bulgularına göre kadınların 18-23 yaş aralığında yüksek uyum sağladıkları, 42-47 yaş aralığında ise düşük uyum sağladıkları görülmüştür. Erkeklerde ise 24-29 yaş aralığında yüksek evlilik uyumu gerçekleşirken, 42-47 yaş aralığında düşük evlilik uyumu görülmüştür. Sonuç olarak yaşın artmasıyla cinsiyet farketmeksizin evlilik uyumlarının düştüğü söylenebilir.

Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002)’nin 150 evli bireyle yaptıkları araştırmalarında çocuk sayısının evlilik uyumunda anlamlı bir değişiklik oluşturmadığını bulmuştur. Akpınar (2015)’in yaptığı çalışmaya göre çocuk sayısındaki artış evlilik uyumunu düşürmüştür. 2-3 çocuğu olan grupların, hiç çocuğu olmayan gruplara göre daha düşük evlilik uyumu gösterdikleri

görülmüştür. Kahveci (2016)'nin 40 çift üzerinde yaptığı araştırmaya göre ise hiç çocuğu olmayan çiftlerin, bir veya iki çocuk sahibi olan çiftlere göre evlilik uyumları daha düşük çıkmıştır. Çocuklu çiftlerin evlilik uyumundaki puanlamaları daha yüksek çıkmıştır. Bizim araştırmamıza göre kadınların ve erkeklerin çocuk sahibi olmaları evlilik uyumlarında daha az etkili olduğu görülmüştür. Hiç çocuğu olmayan çiftlerin, çocuk sahibi olanlardan biraz daha uyumlu oldukları görünmektedir. Kadınlarda hiç çocuğu olmayanların, erkeklerde ise tek çocuğu olanların en yüksek uyum puanı aldıkları görülmüştür.

Genel hatlarıyla araştırma bulguları ile literatür bazı noktalarda benzerlik gösterirken bazı noktalarda farklılık göstermiştir. Örtüşen ya da ters düşen bulguların nedeni olarak örneklem grubu ve yapılan sahayla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden daha geniş örneklem seçilip araştırmalarla desteklenmelidir.

Tüm bu araştırma sonuçları ve bulgularına göre şu öneriler geliştirilmiştir:

Her toplumda evlilik ve evlilik uyumları kültürel farklılıklar gösterebilir. Kültürlerin tanıtılması ve farklılıkların ortaya konulması amacıyla etkinlikler düzenlenmeli ve aktivitelerle desteklenmelidir.

Araştırmaya göre katılımcıların evlilik uyumları etnik kökenlerine göre farklılık gösterdiği belirlenirken farklı etnik kökenden gelen çiftlerin uyumlarını arttırmaya yönelik çözümler geliştirilmelidir.

Farklı gruplar arasındaki sosyalliğin nasıl gelişebileceğine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Yapılan çalışmalar sosyo psikolojik bakış açısıyla değerlendirilerek geliştirilmelidir. Aynı zamanda toplumdaki farklılıkları kültürel, sanatsal ve akademik olarak gelecek nesillere aktarmalı ve kültürleri yaşatmaları gerekir.

Farklı iki aileden gelen iki birey arasında olan evliliklerde alışkanlıklar, beklentiler, bakış açıları gibi bireysel farklılıklardan dolayı çiftler arasında uyum sorunları olabilir. Bu noktada farklı kültürlerin ve değerlerin getirdiği zenginliklerin farkında olmak gerekir. Farklılıklardan doğan sorunlara çözüm yolu olarak empati kurulmalı ve tolere edilebilir noktalardan yaklaşılmalıdır.

Evlenmeye karar verme aşaması insanın hayatında önemli bir noktadır. Çiftlerin beklentileri ve istekleri doğrultusunda birbirlerine açık olmaları gerekirken kendi kültürüne özel kuralları ve adetleri de birbirlerine anlatmalıdırlar. İlerde oluşacak problemleri çözmek adına sağlıklı iletişim kurmak önemlidir. Çiftler evlilik öncesinde birbirlerine karşı dürüst ve

açık olmaları bu yüzden önem teşkil etmektedir.

Farklı kültür kavramı; farklı etnik kökenler, dinler, diller, ırklar arası evlilikleri kapsamaktadır. Kişilerin farklılıklara verdikleri değerlerle alakalı olarak ilişkilerinde nelerin, ne kadar problem doğuracağı önem derecesine göre değişir. Bu değerler kişisel tanımlamalardan doğar. Kültürler arası evlilikler ırksal ve sınıfsal farklılıkların ayrımcılığının azalması gibi açılardan kıymetlidir. Bu farklılıkları hayatın içindeki güzellikler ve renkler olarak görmeliyiz.

Ülkemizde etnik köken ve evlilik uyumu üzerine yapılan araştırmaların desteklenmesi gerekmektedir. Yerel ve genel perspektiflerden araştırmalar yapılarak kıyaslamalar oluşturulmalıdır. Literatür çalışmaları artırılıp farklı değişkenler ve katılımcılarla genişletilmelidir. Aynı zamanda bu konuyla ilgili nitel çalışmalar çoğaltılmalıdır. Değişkenlerin aralarındaki uyumsuzluktan doğan sebeplerin derinine inilerek çözüm yolları sunulmalı ve değerlendirmeye alınmalıdır.

En önemlisi ise; evlenme talebinde bulunan çiftlere devlet kontrolünde belirli bir süre zorunlu olarak evlilikler ile ilgili eğitimler verilmelidir. Bireylerin evlilik ile ilgili konularda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca araştırmadan elde edilen çıkarımlara göre eğitim seviyesinin artmasıyla evlilik uyumunun arttığı gözlemlendiğinden dolayı eğitim seviyesini arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması, düzenlemelerle eğitimin kalitelendirilmesi çözüm olabilir. Evliliklerin erken yaşta yapılması çiftlerin evlilik uyumlarını düşürdüğünden dolayı küçük yaşlarda evliliklerin teşvik edilmemesi gerekir.

KAYNAKÇA

Acitelli, L.K. (1988). When spouses talk to eachother about their relationship. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5(2), s. 185-199.

Akdemir, A., Karaoğlan, A.ve Karakaş, G. (2006). Çift terapisi. *Türkiye'de Psikiyatri*, Cilt 8.Sayı 2 s. 124.

Akpınar, B. (2015). *Evli çiftlerin evlilik uyumu ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Aksan, G. (2014). Evlilik ve ayrılma: Ailenin Kurulması ve sona ermesi. *Sistemik Aile Sosyolojisi*, (Edt. Mustafa Aydın), Çizgi Kitabevi, Konya. s.185-186.

Aktürk, F. M. (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden (5 yaş grubu) ebeveynlerin ana-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aytaç, S. ve Bayram, N. (2006). Üniversite gençliğinin iş ve eş seçimdeki etkin kriterlerin analitik hiyerarşi süreci (AHP) ile analizi. *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 3(1), s. 12-18.

Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), s. 7-16.

Bağlı, M. ve Sever A. (2005). Tabulaştırılan/tabulaşan kurumun (ailenin) kurbanlıklar edinme pratiği: Levirat ve Sororat, *Aile ve Toplum*, s. 9- 21.

Bilen, M. (1983). *Ailede kurumlarda ve toplumda sağlıklı insan ilişkileri geliştirilmiş* (3. Baskı). Ankara: Teknik Basım Sanayi Matbaası.

Bilen, M. (2004). *Sağlıklı insan ilişkileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Bilgin, N. (1991). *Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Bir Eşitlik Arayışı: Türkiye’de Azınlıklar Raporu (2007). Avrupa Birliği Mali Desteği, Uluslararası Azınlık Hakları Grubu (MRG) ve Diyarbakır Barosu ortaklığı, Diyarbakır.

Blum, J. S. & Mehrabian, A. (1999). Personality and temperament correlates of marital satisfaction. *Journal of Personality* 67 (1), s. 93-125.

Boran, F. (2003). *Aşk ve evlilik*. İstanbul: Epsilon.

Bowman, M. L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction: measuring marital coping and its correlates. *Journal of Marriage and The Family*. Cilt:52, Sayı:2, s. 463-475.

Bramlett, M.D. and Mosher, W.D. (2002). Cohabitation, marriage, divorce, and remarriage in the United States. *Vital and Health Statistics*, Vol. 23, No. 22, s. 1-32.

Burgess, E.W. (1939). Predictive factors in the success or failure of marriage. *Living*,1(1), s.1-3.

Burleson, B.R., & Denton, W.H. (1997). The relationship between communication skills and marital satisfaction: Some moderating effects. *Journal of Marriage And The Family*, Vol.59.No.4, s. 884-902.

Canatan, K. ve Yıldırım, E. (2016). *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: Açılım. s.101-102, 114.

Cansel, E. (1991), Sosyal devlet ve aile. (Editörler: Beylü Dikeçligil ve Ahmet Çiğdem). *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi*, 5(2), s. 64-70.

Ceylan, F. G. (1994). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri*. Yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cingisiz, N. (2010). *Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekaları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Clulow, C. (1993) New families? Changes in societies and family relationships, *Sexual and Marital Therapy*, 8(3) s. 269-273.

Creswell, J.W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th Editions). Boston: Pearson Education.

Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013), Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), s. 13-23.

Çakır, S. (2008). *Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çakırlar, A. (2012). *Polislerde evlilik uyumunu etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çakmak Tolan, Ö. (2015). *Evlilik uyumunun kişilik özellikleri, ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması*. Doktora tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, İ. (2009). *Dünden bugüne Türk ailesi* (1. baskı). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Doğan, S. (2010). *Ailenin aynası çocuk*. (2. Baskı) İstanbul: Selis Kitapları.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. ve Alpkan, R.L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18 (1), s. 39-47.

Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Erkal, E. M. (2001). Etniklik ve etnik grup kavramları üzerine. *Türkiye ve Siyaset*, ISSN 1302-9851. Sayı: 3, Temmuz-Ağustos, s. 33–40, Ankara.

Ersanlı, K. ve Kalkan, M. (2008). *Evlilik ilişkilerini geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.

Farley, F. (1986). The big “T” personality. *Psychology Today*. May. s. 45-52.

Fışıloğlu, H. (1992). Lisans üstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, Cilt: 7 Sayı: 28, s. 16-23.

Fışıloğlu, H. (2001). Consanguineous marriage and marital adjustment in Turkey. *The Family Journal*, 9, s. 215-222.

Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Geçtan, E. (2014). *İnsan olmak*. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. (Yay. Haz. Güzel, H.), 4.baskı İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Gottman, J. ve Silver, N. (1996). *Evliliği sürdürmenin yedi ilkesi*. İstanbul: Varlık Yayınları.

Günay, O. (2000). *Evlilik uyumu ile kişisel düşünme modelleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güngör, Ö. (2016). *İki dünya bir aile*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Hazan, C. ve Shaver, P.R. (2000). Psikolojinin alt alanları bağlanma: yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. Çeviren: A. Dönmez. *Türk Psikoloji Bülteni*, 6 (16-17), s. 29-50.

Isaac, R., & Shah, A. (2004). Sex roles and marital adjustment in indian couples. *International Journal of Social Psychology*, 50(2), s. 129-141.

İbrahimoglu, D. (2004). *Evlilikte doğru seçim ailede mutluluk*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Johnson, D.R., Amazola T.O. & Booth, A. (1992). Stability and developmental change in marital quality: A three wave panel analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 54, s. 582-594.

Jose, O. & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 33(1), s. 73-85.

Kahraman, Z. (2011). *Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kahveci, G. A. (2016). *Evli çiftlerde evlilik uyumu, evlilik çatışma biçimi ve depresyon düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karadağ, Ş. (2015). *Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kastro, R.M. (1998). *Evlilik içi uyum ve depresyon: Evlilik ilişkisinin niteliği ve eşlerde semptom oluşumu hakkında bir çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kinnunen, U. & Feldt, T. (2004). Economic stress and marital adjustment among couples: Analyses at the dyadic level. *European Journal of Social Psychology*, 34, s. 519- 532.

Koçinoğlu, H. (1991). *Sosyo ekonomik düzeyi farklı ailelerin evlilik konusundaki bilgi tutum ve tavırlarının saptanması*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kublay, D. (2013). *Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kublay, D. ve Oktan, V. (2015). Evlilik uyumu: Değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, cilt.5, no.44, s. 25-35.

Kudiaki, Ç. (2002). *Cinsel doyum ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kurubaş, E. (2009). Etnik sorun-dış politika ilişkisi bağlamında Kürt sorununun Türk dış politikasına etkileri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 8, No:1, s. 39-69.

Kuş, E. (2009). *Nicel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? nitel mi?* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık. s. 105.

Küçükçelik, Zahide Merve (2015). *İlişkiye dair inançlar ve bilişsel çarpıtmaların evlilik uyumuna etkisi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Larson, J.H. & Holman, T.B. (1994). Predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43(2), s. 228-237.

Lauer, R.H. & Lauer, J.C. (1997). *Marriage and Family*. USA: The Quest for Intimacy, Times Mirror Higher Education Group.

Le-Compte, A.W. ve White, J. (1978). Farklı kültürlerden evli çiftlerle ilgili bir inceleme. *Psikoloji Dergisi*, 1 (13), s. 22-26.

Marathe, S. (2012). Life satisfaction and marital adjustment. *Golden Research Thoughts*, 2, s. 1-5.

Mercan, Ç. S. (2009). Aile ve evlilik kurumuna kültürel bir bakış: Farklı kültürlerden gelen bireylerin evlilikleri. *Evlilik Okulu*, (Edit: Yavuzer, H.) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Narroll, R. (1964). Ethnic and classification. *Current Anthropology*, 5(4) s. 282-312.

Nişancı, Ş. ve Işık, C. (2012). Etnisite algısının siyasal tercihler üzerine etkisi: Kars ili Kağızman ilçesi üzerine bir çalışma. *II. Bölgesel Sorunlar Ve Türkiye Sempozyumu*, s.109-133.

Olson, D.H. & Fowers, B.J. (1993). Five types of marriage: An empirical typology based on Enrich. *The Family Journal*, 1(3), s. 196-207.

Ortaylı, İ. (2009). *Osmanlı toplumunda aile*. İstanbul: Timaş yayınları s. 184.

Ovalı, H. (2010). *Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ökeli Ulusoy, H. (2014). *Kültürlerarasılık, çokkültürlülük ve etnisite: Eskişehir'deki Çerkeslerin kültürlerarası iletişim pratikleri*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *KKEFD*, Sayı: 15, s. 394-422.

Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.

Özkalp, E. (2011). *Sosyolojiye giriş*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Rogers, S.J. & Deboer, D.D. (2001). Changes in wives' income: Effects on marital happiness, psychological well-being, and the risk of divorce. *Journal of Marriage and Family*, 63, s. 458-72.

Sabatelli, R. M. (1988). Measurement issues in marital Research: a review and critique of contemporary survey instruments. *Journal of Marriage and the Family*, 50. s. 891-915.

Sardoğan, M.E. ve Karahan, T.F. (2005). Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri programı'nın evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (2), s. 89-102.

Sarı, E. (2007). *Kültür, kimlik, politika: Mardin 'de kültürlerarasılık*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sarı, İ. (2017). *Türklerde evlenme gelenekleri*. Antalya: Net Medya Yayıncılık.

Sayın, Ö. (1990). *Aile sosyolojisi*. Ailenin toplumdaki yeri, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Sezen, L. (2005). *AÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. Atatürk Üniversitesi (AÜ) Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sayı 27 s. 185-195.

Somçağ, S. (1994). Türkiye Cumhuriyeti'nde etnik gruplar üzerine notlar. *Toplum ve Ekonomi*, Sayı:6 <http://selimsomcag.org/selimsomcag/makaleler/turkiye-cumhuriyetinde-etnik-gruplar-uzerine-notlar-toplum-ve-ekonomi-sayi-6/69> (Erişim tarihi 07.10.2018)

Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38 (1), s. 15-28.

Sporakowski, M. J. & Hughston, G. A. (1978). Prescriptions for a happy marriage: Adjustments and satisfactions of couples married for 50 or more years. *The Family Coordinator*, 27, s. 321-327.

Sungur, Mehmet Z. (2009). *Sen, ben ve aramızdaki her şey*. (20.Baskı). İstanbul: Goa Yayın Basım.

Şan, M. K. (2005). Farklılık ve çok kültürlülük siyasetleri üstüne bir deneme, Milet ve Nihal İnanç, *Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*. 3 (1- 2), s. 67-114.

Şen, B. (2009). *Evlenmek üzere başvuruda bulunan bir grup nişanlı çiftin evlilik ve evlilik öncesi çift eğitimine ilişkin bilgi, görüş ve değerlendirmeleri*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şendil G, Korkut Y, (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, s. 15-34.

Şener, A. ve Terzioğlu G. (2002). Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin Araştırılması. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları*, Ankara. s.52.

Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2008). Arkadaşlık ilişkilerinin evlilik uyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi* s.1-15.

Tarhan, N. (2006). *Evlilik psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Tekinalp, Ş. (2005). Küreselleşen dünyanın bunalımı: Çok kültürlülük, *Journal of İstanbul Kültür University*, 1 s. 75-87.

Temeloğlu, E. (2014). *Çiftlerden birisi eksen ı tanısı almış evli bireylerin evlilik uyumlarının, patolojiye dair atıfları, kontrol odakları ve baş etme yolları açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte uyum ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *3P Dergisi*, 7(1), s. 50-57.

Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2 (5), s. 32-38.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). *Evlenme ve boşanma istatistikleri 2017*, Ankara: TÜİK.

Türk Medeni Kanunu, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html> (Erişim tarihi 03.09.2018)

Uysal, M.S., Alıcıoğlu, Ö. ve Tosun, U. (2015). *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, Sayı 6, Nisan 2015 s. 146.

Weber, M. (1978). *Economy and society*, University of California Press, 1.Baskı 1968. s. 385.

Yalom, M. (2002) *Antik çağlardan günümüze evli kadının tarihi*. (Çev. Z. Yelçe, N. Domaniç). İstanbul: Çitlembik Yayınları, Harper Collins.

Yavuzer, H. (2013). *Anne Olmak*. (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, İ. (1990). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: 3 Sayı: 27 s. 25.

Yıldırım, İ. (1992). *Evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler*, Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, İ. (1993). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki evli bireylerin uyum düzeyleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (4), s. 23-28.

Yıldız, Y. (2012). *İlişkiye ilişkin inançların evlilik uyumunu yordaması*, Yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yılmaz, O. (2000). *Aşkın evrimi cinsellik evlilik sevgi aşk*. İstanbul: Ceylan Yayınları.

Yılmazçoban, A. M. (2010). Evlilikte çiftleri etkileyen unsurlar ve arkadaşlık ilkeleri. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, s. 178-195.

Yörükoğlu, A. (2007). *Aile ve çocuk* (7. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

Ek 1: Katılımcı Bilgi Formu

Sayın katılımcı;

Bu anket formu; İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi yüksek lisans tez çalışması için “*Farklı etnik kökenden gelen bireylerin evlilik uyumlarının çeşitli demografik özelliklere göre incelenmesi*” amacıyla hazırlanmıştır. Ankette işaretlemiş olduğunuz seçenekler bireysel olarak değerlendirilmeyecektir. Bilimsel bir veri oluşumu için genel değerlendirmeye alınacak ve gizlilik ilkesi dışına çıkmayacaktır. Soruları cevaplarırken içten olmanız ve işaretli ifade bırakmamanız, araştırmanın niteliği açısından önemlidir. Katılımınız için teşekkür ederim.

Zeynep Tabakcı

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz: Kadın Erkek
2. Yaşınız: 18 – 23 24 – 29 30 – 35 36 - 41 42 - 47 48 - 54 55 ve üstü
3. Öğrenim durumunuz: Okula gitmemiş İlkokul Ortaokul Lise Üniversite
 Yüksek Lisans ve üstü
4. Yaşadığınız yer: Köy-Kasaba İlçe İl Büyükşehir
5. Etnik kökeniniz (Anne ve babanızın etnik kökenini düşünerek yazınız) : .....
6. Evlenme biçiminiz: Görücü usulü Anlaşarak Akraba evliliği Kaçarak
 Diğer
7. Evlilik öncesi ilişki (flört) süreniz: 0-1 yıl 1-3 yıl 3-5 yıl 5-10
8. Çocuğunuz var mı? Evet Hayır
9. Kaç çocuğunuz var? Yok 1 2 3 4 5 ve daha fazla
10. Evlendiğinizde yaşıınız: 18 – 20 21 – 23 24 – 26 27 – 29 30 – 32

33 – 35 36 – 38 39 – 41 42 – 44 45 – 47 48 – 50

11. Evlilik Süreniz (yıl): 0 – 2 2 – 5 6 – 9 10 – 13 14 – 17

18 – 21 22 – 25 26 – 29 30 – 34 35 ve üzeri

12. Evde kimlerle yaşıyorsunuz?

Eşimle

Eşim ve çocuklarımla

Eşim, çocuklarım ve eşimin akrabaları ile

Eşim, çocuklarım ve kendi akrabalarım ile

Diğer (belirtiniz).....

13. Ailenizle görüşme/haberleşme sıklığınız:

Her gün

Birkaç günde bir

Haftada bir

Birkaç haftada bir

Ayda bir

Hiçbir zaman

Ek 2: Evlilikte Uyum Ölçeği

1- Evliliğinizdeki mutluluk düzeyini en iyi temsil ettiğine inandığınız noktayı lütfen işaretleyiniz. (Açıklama: Ortadaki “mutlu” sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikte mutluluk derecesini temsil eder ve ölçek kademeli olarak sol ucu “çok mutsuz” olan küçük bir azınlığın, sağ ucu evliliği “çok mutlu” olan küçük bir azınlığı temsil etmektedir)

1   2   3   4   5   6   7

Çok mutsuz

Mutlu

Çok mutlu

Aşağıdaki maddelerde verilen konular hakkında, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini yaklaşık olarak belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendirip, size uygun olan ifadeyi işaretleyiniz.

	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Her zaman anlaşamayız
2.Aile bütçesini idare etmede						
3.Boş zaman etkinlikleri						
4.Duyguların ifadesi						
5.Arkadaşlar						
6.Cinsel ilişkiler						
7.Toplumsal Kurallara uymada (doğru, iyi veya uygun davranış)						
8.Yaşam felsefesi (hayata bakışınız)						
9.Eşin akrabalarıyla anlaşma						

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabı işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle,

Erkeğin susması ile Kadının susması ile

Karşılıklı anlaşmaya varılarak sonuçlanır.

11. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

Hepsini Bazılarını

Çok azını Hiçbirini

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

Dışarıda bir şeyler yapmayı Evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?

Dışarıda bir şeyler yapmayı Evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

Sık sık

Arada sırada

Çok seyrek

Hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

Aynı kişiyle evlenirdiniz

Farklı bir kişiyle evlenirdiniz

Hiç evlenmezsiniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

Hemen hemen hiçbir zaman Nadiren

Çoğu konularda Her konuda

EK 3: Ölçek Kullanım İzni

The screenshot shows a Gmail interface with a search bar at the top containing "Postalarda arayın". The left sidebar includes a "E-Posta Yaz" button and a "Gelen Kutusu" (Inbox) section with various filters like "Yıldızlı", "Ertelendi", "Önemli", "Gönderilmiş Postalar", "Taslaklar", "Kategoriler", "Notes", and "Diğer". The main content area displays an email thread:

Ölçek izni (Gelen Kutusu x)

Zeynep Tabakcı <ztabakci@gmail.com>
Alıcı: Kışlak, sennurkislak 6 Temmuz Cum 17:17

Sayın hocam,
İstanbul Ticaret Üniversitesinde Aile danışmanlığı ve Eğitimi üzerine yüksek lisans yapıyorum. Yüksek lisans tezime evlilik uyumu ile ilgili olduğu için müsaadeniz olursa Evlilik Uyum Ölçeği'ni kaynak göstererek kullanmak istiyorum. İlginiz için teşekkür ederim, iyi çalışmalar dilerim..

sennur tk <sennurkislak@hotmail.com>
Alıcı: ben 7 Temmuz Cmt 01:21

Merhaba,
Çalışmanızda Evlilikte Uyum Ölçeğini kullanabilirsiniz. İsterseniz size ölçek ve makaleyi daha sonra yollarım.
İyi günler
Şennur Kışlak

Sent from my ASUS

----- Orijinal Mesaj -----
Başlangıç: Zeynep Tabakcı
Gönderme: Fri, 06 Jul 2018 17:17:55 +0300
Biliş: kislak@bankara.edu.tr, sennurkislak@hotmail.com
Konu: Ölçek izni

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad Soyad: Zeynep Tabakcı

Doğum yeri ve tarihi: 03.01.1991 / İstanbul

E-mail: ztabakci@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

2010 - 2015 Fatih Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

2016 - Ticaret Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

